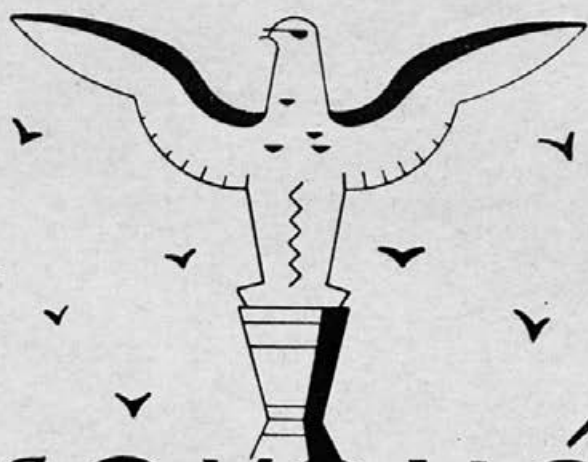

SOKOLIĆ LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

GODINA XIX

BROJ 5-6

Sadržaj

1. Umro je veliki biskup	105
2. Jedna istoriska skupština Saveza Slovenskog Sokolstva	106
3. Nekaj o Sokolstvu	108
4. Pjesnici kao proroci	111
5. Perom u srce	112
6. Apostoli Slovena	113
7. X svesokolski slet u Pragu	114
8. Budi svestan	115
9. Аванта	117
10. Bratu dr. Vojislavu V. Rašiću	118
11. O samoubistvu	119
12. Naši pesnici: Ključavnice na Golici. — Majska elegija. — Maj. — Majka. — У Скопје! — Na Vidovdan. — Соко на Јадрану. — Priča iz granita. — Lucida intervalla. — Здравље и смех. — Моме роду. — Mladi Jugosloven. — Osmanu Džikiću. — Soko na Jadranu. — Slon Pivoluk. — Jugoslaviji. — Једно тиче...	129
13. Radovi našeg naraštaja: Miškove počitnice. — Izdajnik	140
14. Glasnik: Zbor češkoslovačkog Sokola. — Kako leti najlakše ugasiš žed. — Ustrajan pismonoša. — Iskopan egipatski grad, star 4000 godina. — Za šalu	144

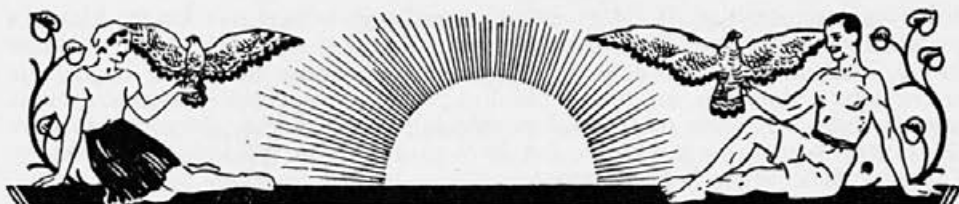
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polu-
godišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave:
Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312.
Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih
listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

U LJUBLJANI, MAJ-JUN 1937

GODINA XIX • BROJ 5-6

Umro je veliki biskup dr. Frano Učelini - Tice

Crna i nemilosrdna smrt ponovno je posegla svojom ledenom rukom u naše sokolske redove, da nam ugrabi najdražeg među najdražima. Crna avet nije se zadovoljila velikim žrtvama koje su pale u zadnjih par meseci od njene neumoljive kose; nisu joj bila dovoljna naša draga, radina i zaslužna braća dr. Ljudevit Pivko, veliki borac za narodno oslobođenje i ujedinjenje i starešina Sokolskog društva Maribor-matica, br. Branko Živković, starešina Sokolskog društva Zemun i gospodar našeg sokolskog Saveza, br. Branovački, savezni blagajnik, već nam ugrabi i našeg najdražeg brata i zaštitnika dra Frana Učelina - Ticu, biskupa boko-kotorskog.

Iako se je bližala devedeseta godina njegovog plodnog i žilavog života, vest o njegovoj smrti duboko nas

je kosnula i orosila naše oči suzama žalosnicama. Srce nam se stegnulo od prigušenog bola i jecaja. — Zašto si nas ostavio, čestiti naš Starče, najdraži brate i veliki suborče, uzore duhovnog pastira i kristalno čisti rodoljube? Zašto si morao pod teretom teških godina i gigantskog rada leći u hladni grob, da više nikada ne čujemo Tvoje uzvišene reči ljubavi i istinskog bratstva? Tako je valjda usud odredo...

Život i rad velikog pokojnika dadu se sažeti u par reči: potpuna služba Bogu, narodu i otadžbini. Već od mladih godina vidimo našeg pokojnog biskupa i brata među prvim borcima za oslobođenje i ujedinjenje svih Srba, Hrvata i Slovenaca. Živom i pisanom rečju, delom i primerom širi ljubav između jednokrvne braće. Verska razlika nije ga smetala da među braćom širi ljubav, trpeljivost i slogu. »Brat je mio koje vere bio«. U crkvama njegove biskupije vidimo oltar i katolika i pravoslavnih na kojima se veliča Svevišnji, jer »Bog je samo jedan, a podvojenost u verama stvorili su ljudi«.

kako je govorio pok. Učelini. Njegov rad još za vreme Austro-Ugarske zadavao je našim narodnim neprijateljima mnoge brige, a čestitom biskupu mnoge neugodnosti i progone. Njegova borba za staroslovensko bogoslužje u crkvama i glagolicu, urodila je obilnim plodom i uspehom, a sisanje ljubavi između Srba i Hrvata okrunjeno je zavidnim rezultatima. Prevod Danteove »Božanske komedije« posvećuje još 1909 godine jedinstvu i slozi jednokrvne i jednojezične braće Srba i Hrvata.

Nas Sokole veliki je biskup mnogo zadužio. Setimo se samo nepravedne protusokolske poslanice iz 1933 godine, gde kat. episkopat sipa sumpor i vatru na nas Sokole. Pokojni br. Učelini poslanicu ne potpisuje, već svom snagom brani Sokolstvo, nazivajući poslanicu nepravednom i nekršćanskom. Kada dubrovački biskup odbija da blagoslovi sokolske zastave, hita sedi biskup da ih on blagoslovi »Boga radi«, kako je sam govorio. »Soko sam bio. Soko jesam i Soko ću ostati«, to su bile njegove reči. A i zadnje reči, koje je uputio Sokolima prošle godine tako su značajne, duboke i iskrene:

»Časna moja braćo Sokoli! Vi najbolja uzdanice narodna, čuvajte i visoko dižite onaj sveti barjak, koji vam je poklonio naš pokojni kralj! Jugoslavija iznad svega!

Danas se govori o velikom srpstvu i velikom hrvatstvu, a sutra će se možda govoriti o velikom crnogorstvu. Što će nama to! Zar nama Jugoslavija nije najveća? — Čuvajmo ovo blago, koje imamo! Mi kao slobodan i ujedinjen narod značimo nešto u svetu, a značićemo još i više. Pogledajmo istoriju Nemaca i Italijana. Što bi oni danas bili da se nazivaju starim pokrajinskim i plemenskim imenima? Ja sam već s jednom nogom u grobu, a vi ćete doživeti Jugoslaviju srećniju i snažniju.

Ustrajte u tom poslu i svi treba da radimo za Kralja i Otadžbinu!

Moji mili Sokoli! Jačajte se i množite na korist i sreću jugoslovenskog naroda!« —

Velike reči — velikog biskupa!

Legao je u grob dočekavši oslobođenje i ujedinjenje našeg naroda, legao je u grob ne dočekavši Jugoslaviju potpuno sređenu i smirenu, ali legao je u grob s čvrstom verom, da će ideal njegovih ideala: Jugoslavija, postati doskora srećna i snažna.

Večna Ti slava i hvala, veliki pokojniče, i počivaj u miru u oslobođenoj svojoj domovini, u svom dragom Lopudu!

(Kljč.)

Hajrudin Čurić, Sarajevo:

Jedna istoriska skupština Saveza slovenskog Sokolstva

U predvečerje krvavog svetskog rata, 12 aprila 1914 g., održana je u Beču u hotelu »Pošta« redovna skupština najvećeg sokolskog foruma — Saveza slovenskog Sokolstva. Između ostalog, na dnevnom redu ove skupštine bilo je i sledeće: prijava Saveza ruskog Sokolstva za člana Saveza, sokolski sletovi u 1914, 1915 i 1916 g., određivanje vremena i mesta za budući slet Saveza i razgovor o daljem razvitku sokolske ideje u Slovenstvu.

Na ovoj skupštini bili su prisutni, pored braće Čeha koji su sačinjavali uži odbor Saveza, i delegati hrvatskog, slovenačkog, srpskog i poljskog Sokolstva. Iza češkog Sokolstva najbolje je bilo zastupljeno srpsko, jer su sve srpske sokolske organizacije poslale svoje delegate.

Na skupštini su najpre rešavane redovne stvari Saveza i usvojeni su izveštaji funkcionera. Zatim se pretresalo o primanju ruskog Sokolstva u Savez. Zastupnik poljskog Sokolstva, dr. Fišer, protivio se da se rusko Sokolstvo primi u ovaj Savez sveslovenske sokolske zajednice zato »što se

poljskom Sokolstvu u carstvu ruskom ne dozvoljava da se razvija«. Međutim, kako su propisi ruskog Sokolstva odgovarali potpuno temeljima Sokolstva, svi su delegati, osim dra Fišera, bili za primanje ruskog Sokolstva u Savez slovenskog Sokolstva.

Pretsednik Saveza, dr. Josip Šajner, izjavio je u početku svoga govora da su bugarski Junaci javili »da neće doći na sastanak sve dotle, dok se na njihovom specijalnom kongresu ne reši koje stanovište treba da zauzmu«. U ovom pitanju saradnje bugarskih Junaka s ostalim Slovenima u Savezu očigledno se mišljenje predstavnika srpskog Sokolstva, jer drugi balkanski rat prekinuo je savezničke veze Bugara i Srba. Koliko je bilo sokolske svesti među predstavnicima srpskog Sokolstva na ovoj skupštini, koja se držala u carskom Beču, vidi se po tome što je brat Voja Živanović, u ime srpskog Sokolstva, zamolio predsedništvo Saveza da pozove ponovo braću Bugare da stupe u zajedničku sokolsku organizaciju, »jer trzavice koje su nastale u političkom životu ne smeju odjeknuti u Sokolstvu, kome mora biti svrha da sve Slovene zbliži«. Ovaj predlog brata Živanovića primljen je s potpunim odobravanjem, a u ime Češke opštine sokolske napose je blagodareno bratu Živanoviću na ovom lepom stanovištu srpskog Sokolstva.

Posle ovoga prešlo se na ostali deo dnevnog reda. Zaključeno je da se u što većem broju učestvuje na III slovenskom svesokolskom sletu u Ljubljani, koji će se održati 15, 16 i 17 avgusta 1914 g. Godina 1915 namenjena je proslavi Jana Husa, koja će se održati u leto u Pragu. Godina 1916 određena je za sokolski slet u Beogradu, a 1917 za sveslovenski sokolski slet. Budući da u ovoj godini pada Preradovičeva proslava u Zagrebu, određen je Zagreb kao mesto sveslovenskog sokolskog sleta.

Konačno, na ovoj skupštini pretresana su sitnija pitanja koja se tiču opšte organizacije. U isto vreme održana je i sednica Tehničkog odbora Saveza pod predsedavanjem brata vođe Saveza, dra Vanjička, na kojoj su utanačene sve pojedinosti o sletu u Ljubljani i rešena mnoga važna pitanja tehničke prirode.

Iz izloženog vidi se jasno kakav je duh vladao u najvećem sokolskom forumu neposredno pred rat i kakav je program trebalo izvesti. Međutim, do izvođenja programa nije došlo zbog objave rata, 1914 g. Ljubljanski slet je zabranjen, a Savez slovenskog Sokolstva ukinula je vlast 5 maja 1915 g.

Nekaj o Sokolstvu

(Dalje)

S telovadbo se pa ne razvija samo lepota telesa, vzporedno z lepoto se razvija tudi zdravje, ali pa obratno, kakor hočemo. Oboje je pač v tesni zvezi, tako povezano, da je težko najti eno brez drugega. Človek, ki je telesno razvit in močan, ne bo tako brž obolel in v njem se bo veliko lažje razvila tudi lepa, plemenita duša kot pa pri telesno zaostalem, zanemarjenem in bolnem človeku. Dobrota, ponotranjena lepota, to je drugi del grške kalokagathije, ki je našla tako važno mesto v Sokolstvu. Sokolstvo zahteva in skuša doseči od svojih pripadnikov, da bi bili po duši dobri, lepi, da bi se s to dobroto udeleževali kjer koli se morejo, v javnem kakor zasebnem življenju. V sokolske vrste ne spadajo zločinci, pokvarjeni ljudje. Glavno prizadevanje vsakega Sokola bi moralo biti, da zatre v sebi vse slabe lastnosti in da pusti priti do izraza samo lepim, samo onim, ki ga dvigajo, njega in tako ves narod. Niso samo zločinci, to je oni, katerih dejanja so v nasprotju s pozitivnimi državnimi zakoni, oni ki ne spadajo v naše vrste. Koliko je dejanj, ki niso v nasprotju z državnimi zakoni, ki se ne smatrajo za zločine, a kljub temu ve o njih vsak pošten človek, da niso pravilna, da niso vredna človeka. Že v nas samih je glas, ki nam pravi: tako delaj, tako je pravilno, tako ne smeš, to je napačno — to je vest ali kakor koli ga že hočemo imenovati, naraven nagon po pravičnosti, ki se ga drži vsak značajan človek in obsoja ter zaničuje vsakogar, ki dela proti njemu. Imamo polno lastnosti, ki se upirajo značajnemu človeku, kakor laž, zahrbtnost, neodkritost itd. Vse te lastnosti kažejo bojazljivega človeka, človeka, ki nima poguma, da bi priznal napako, ki jo je napravil, ki se boji povedati svoje mnenje, ker mu manjka odločnosti pa tudi sigurnosti, vsakemu v obraz, ampak bo raje govoril za hrbtnost, tam kjer ve, da ga ne bo nihče prijel za besedo, tam bo izpodkopaval in rovaril, dočim ne bo sam zgradil nikoli ničesar.

Skrajno grda, a zelo razširjena lastnost, ki ima velik delež pri vseh gospodarskih krizah in proti kateri bi moral Sokol zastaviti vse svoje moči, je sebičnost. Ta lastnost je vzrok vsemu gorju med človeštvom, ravno zato, ker je v toliki meri razširjena. Človek je v tem oziru slabši od živali, kajti divja zver raztrga drugo, da se nasiti, ko je to dosegla, pusti druge pri miru. Človeku pa še takrat ni zadosti ko je sit, ampak grabi, ropa in trga dalje, brez ozira na druge, on vidi samo sebe. Kako se bomo tega rešili, ko se pa kaže v vsaki malenkosti, v vsakem dejanju, ko nikdo ni pripravljen žrtvovati samo eno urico ali pa storiti nekaj, pri čemer bi bilo treba res nekoliko žrtve. Preveč redki so med naraščajem taki, ki žrtvujejo tu pa tam kaj časa za sokolsko stvar, ki so pripravljeni pomagati, če je kje potreba. A kaj imajo od tega? — Poslušajo očitke bratov in sester, ki sami ne delajo nič drugega kot da njihovo delo kritizirajo, da delajo zdražbe in tako razdirajo tisto, kar so drugi s tolikim trudom in tolikim idealizmom, z najboljšimi nadami zgradili. Če se pri takih stvareh, ki jih ni težko izvršiti, ne morejo osvoboditi egoizma, če se za take malenkosti ne morejo žrtvovati, kaj bodo storili, kadar bo šlo za večje stvari? Kaj bodo storili? To vidimo že lahko kar naprej. Ravno tako bodo delali, kot delajo to danes drugi. Vsakdo vidi preveč le samega sebe in nikdo ni zmožen niti najmanjše žrtve, četudi za njega morda niti žrtev ne bi bila. Poleg teh večjih pa imamo še veliko manjših samih po sebi manj pomembnih človeških svojstev, ki pa vendar kažejo stopnjo naše notranje lepote, a ki se dajo z lahkoto, le z malo dobre volje odpraviti. Sem bi spadala predvsem malenkostnost, ki povzroča, da se čuti človek ob vsaki najmanjši dvoumni besedi užaljenega in prizadetega in trpi na ta način vsa skupnost, vse delo, ves ugled. Človek se ne sme nikoli v svojih dejanjih

prenageliti, vedno mora delati premišljeno, vedno ga mora voditi dobra volja, to se pravi, v vsaki stvari mora iskati dobre strani, za vse kar napravi se mora vprašati, koliko s tem koristi drugim. Vsaka beseda, vsako dejanje se da videti iz dveh strani: iz dobre in slabe in je le od opazovalca odvisno, od katere strani bo gledal. Če hočemo torej življenje prijetno in zadovoljno, naučimo se ga gledati iz lepe strani; v vsakem stavku, v vsakem dejanju poiščimo najprej tisto, kar je v njem dobrega, lepega, kar je grdo to prezrimo, če pa ne moremo, pa skušajmo vsaj razumeti, spomnimo se sami svojih slabih lastnosti in lahko bomo dotičniku oprostili. To mora biti naše važno stremljenje, katerega se vsi premalo zavedamo: da mora biti Sokol lep tudi po notranjosti, ne samo po telesu, da bi morali biti Sokoli v vsakem pogledu vzorni, neoporečni ljudje, ki bodo delali vedno pošteno, ki se bodo vedli povsod, četudi so sami in jih nihče ne vidi, tako da se ne bo treba nikomur pred nikomer sramovati, ki se bodo v resnici prizadevali približati se do najvišje meje kalokagathiji, idealu vsakega plemenitega Grka, ki ga je tudi Tyrš sprejel kot prvi in najvažnejši vir za svoj eklektični filozofski sestav.

Drugi vir je tisti Kristusov nauk, ki pravi: Spoštuj Boga iz vsega svojega srca in ljubi svojega bližnjega kot samega sebe. Verovanje v Boga in nazore o posmrtnem življenju je prepuščal Tyrš vsakemu posamezniku, kot najsvetjšo osebno zadevo, v katero se nima pravice vtikati. Pač pa je videl važnost in pomen v drugem delu tega nauka: ljubi svojega bližnjega kot samega sebe. Te besede so našle važno mesto med viri, ki jih je nabiral, da ustanovi organizacijo, kot si jo je zamislil. V Sokolstvu so našle svoj zunanji izraz v bratstvu, v tem, da se nazivamo med seboj brate in sestre in da se tikamo. Vendar je pa to le zunanji izraz in se mora kazati pravi pomen bratstva v dejanjih, v pravilnem pojmovanju tega. Tega se, na žalost, danes marsikdo ne zaveda. Navadno se razume vse bratstvo res le v tem, kar mu je zunanji izraz, v tikanju, na globlji pomen pa se pozablja. Pa še pravico do tikanja mnogokrat pojmuje napačno in jo izrabljamo. Pomen bratstva leži v medsebojni pomoči. S tem, da koga tikam, da sem mu brat, mu stojim veliko bliže, moja dolžnost je, da se zanimam zanj, da mu po svoje pomagam, če je pomoči potreben. Ne sme mi biti vseeno, v kakih razmerah živi, kakor mi ni vseeno, kaj se godi z mojim rodnim bratom. Pa tudi če bom sam potreboval pomoči, najlaže se bom obrnil na nekoga, ki vem da mi je blizu, na brata Sokola. Tako pojmovanje resničnega bratstva bi nam moralo še veliko bolj kot je danes priti v meso in kri. Vedno, kadar rečemo komu brat ali sestra, bi se morali zavedati globljega pomena, ki leži pod tem nazivom, dolžnosti, ki jih imamo do dotičnega, ki ga tikamo. Sicer smo danes že precej napredovali v tem oziru, skoro vsako društvo ima tudi svoj socialni odsek, vendar je še vse to premalo, mnogo več bi se lahko storilo, kot pa je storjenega. Ni samo naloga teh odsekov, da podpirajo revne člane z denarjem, obleko, da jim pomagajo iskati službo ali podobno. Če lastniki raznih večjih podjetij, tovarnen, kjer so zaposleni tudi Sokoli, slabo plačujejo delavstvo, bi se morali zavzeti za nje, poskušati bi morali, da dosežejo delavstvu boljše plače. Posebno, če je delodajalec sam Sokol, lahko zahtevajo od njega, da plačuje svoje moči tako, da bodo lahko dostojno živeli. Taki odseki bi morali nadzorovati tudi obrtnike, ki uporabljajo svoje vajence za vse mogoče stvari, grdo ravnaajo z njimi in jih zadržujejo pri sebi daleč čez delavne ure, ne da bi jih zato posebej nagradili. Noben Sokol, ki je obrtnik, ne bi smel ravnati tako. Prav tako ne bi bilo napačno, če bi obrtniki, trgovci, rokodelci, vsi, ki imajo svobodne poklice in so Sokoli, gledali pri sprejemanju svojih pomočnikov, vajencev, uradnikov, na njihove sokolske legitimacije, da bi dajali torej prednost onim, ki so Sokoli, saj imajo po pravilnem pojmovanju sokolskega bratstva do njih več dolžnosti, da jim pomagajo, saj jim stojijo bliže. Seveda merodajna ne sme biti samo legitimacija, ker to ima marsikdo, merodajno mora biti njegovo resnično sokolsko prepričanje, delo, ki ga opravlja pri Sokolu. Tudi pri nakupovanju je treba gledati, pri kom kupuješ, komu

daješ predvsem zaslužka, ali je dotičnik Sokol ali ne. Na ta način se da mnogo napraviti, mnogo izboljšati; veliko pomagati drug drugemu — Sokol Sokolu. V veliko večji meri, kot je danes, čaka to še naš naraščaj, ki se mora že sedaj v tem smislu vzgajati. Vedeti moramo, da bomo tako lahko odpravili mnogo krivic, ki se gode, da bomo lahko znatno zmanjšali število nezadovoljstev. Treba je samo dobre volje, nesebičnosti, treba je zanesti med svoj narod to, kar uči Sokolstvo, ne z besedami, ampak z dejanji. Mi Sokoli se moramo strniti še veliko bolj, kot smo danes, v polni meri moramo delati tako kot je učil Tyrš, biti moramo res Sokoli v vsem svojem življenju in delovanju. Mnogi razumejo sokolsko bratstvo in tikanje popolnoma napačno. Mislijo, da odpade s tikanjem naproti dotičnemu, ki ga tikajo, vsako spoštovanje, vsaka obzirnost, da si sedaj lahko dovolijo vse, kar hočejo. Zlasti se odraža to naziranje, ki je popolnoma napačno in zmotno, v vedenju nekaterih bratov napram sestram. Kljub vsemu bratstvu, tikanju, enakopravnosti je treba ostati v mejah dostojnega obnašanja, ohraniti proti vsakemu spoštovanje, ki si ga zasluži, ostati proti sestram kavalir; postopati je treba z njimi drugače, kot si vajen občevati z brati. Kajti kljub temu, da so enakopravne, so sestre ustvarjene drugače kot mi, so po naravi slabjša bitja in jim moramo kot takim nuditi svojo zaščito in svojo pomoč. Do njih moramo imeti še več spoštovanja, kot napram drugim, ceniti jih moramo više kot sami sebe.

Tretji vir je našel Tyrš v zgodovini lastnega naroda, in sicer v osebi največjega češkega narodnega junaka in mučenika, Jana Husa in prav tako velikega moža, Jana Žižka. — Hus je živel konec 14. stoletja in v začetku 15. Bil je duhovnik, mož, ki je ljubil nad vse pravico in resnico ter se tudi za to boril. Videl je mnogo napak in nepravilnosti, ki so se dogajale v takratni katoliški cerkvi. Kazal jih je svetu ter jih neusmiljeno bičal. Goreče se je zavzel tudi za načela Wiclifa, Angleža, ki se je pred njim prav tako boril zoper nerednosti v cerkvi in življenju kristjanov in je objavil v svojem glavnem delu »*Dialogus*« vse te zmote ter svoje misli o nauku, ki ga je učila katoliška cerkev. Povedal je mnogo, kar je bilo očitno nasprotno cerkvenim naukom, zato je vesoljni cerkveni zbor v Kostnici te njegove nauke obsodil. Hus pa, dasi sam duhovnik, je stal odločno na njegovi strani. V številnih govorih s priiznič ali kot profesor na univerzi v Pragi je kazal napake cerkve, učil resnico, pri kateri ni hotel niti za las popustiti in se ni ničesar ustrašil. Bil je goreč rodoljub, ki mu je bila njegova rodna dežela sveta, se zavzemal za njo in z vsemi močmi delal proti izkoriščanju, izrabljanju in zapostavljanju svoje domovine. Dosegel je, da so dobili na univerzi v Pragi Čehi tri glasove, druge narodnosti pa samo enega, ravno narobe, kot je bilo dotlej. Ker ni hotel odstopiti od Wiclifovih naukov, so mu najprej prepovedali pridigati. Vendar se na prepoved ni oziral, zato ga je takratni papež izobčil. Hus je dokazal svojo nedolžnost, vendar mu pa to ni nič pomagalo in moral se je skrivati po raznih čeških mestih. Končno so ga izvabili na cerkveni zbor v Kostnico, zahtevali so od njega, naj prekliče svoje trditve, naj prekliče to, za kar se je vse življenje boril. Kako naj bi zatajil značajan človek to, kar smatra za edino pravilno in pošteno? Cerkvena oblast ga je predala posvetni, ki ga je obsodila na smrt na grmadi. Ob udeležbi ogromne množice je 6. julija 1415. leta zgorel. Njegov pepel so vrgli v Ren.

Husova smrt je povzročila silno razburjenje in ogorčenost na Češkem. Proglasili so ga za narodnega mučenika in plemiči, velikaši kakor preprosto ljudstvo so sklenili njegov nauk učiti in razširjati dalje. Pod vodstvom Jana Žižka se je zbrala ogromna vojska, ki je porazila cesarja Sigismunda, ki jim je hotel z veliko križarsko vojsko vzeti Prago. S silnim navdušenjem so premagali še tri križarske vojske. Pred temi borci za pravico, ki jih je vodil odločni in hrabri Jan Žižka in ki so prepevali svojo pesem »Kdo jste boží bojovníci«, se je treslo pol Evrope.

(Dalje prih.)

Pjesnici kao proroci

Živimo u vremenu, koje je svemu što je nježno i istinski pjesničko, napisalo tugaljivu posmrtnicu i prepustilo zaboravu sve što potsjeća na veličinu duha i osjećaja.

Sve do početka ovog stoljeća pjesma je bila najomiljeniji način za izražavanje velikih ideja i osjećaja. Pjesma je u to doba bila često puta duboko otkrovenje, velika spoznaja i važno proročanstvo. Pjesnici su bili tješitelji bolnih, otkrovitelji istine i veliki nepogriješivi proroci.

Danas, nažalost, nije više tako. Poezija našeg vremena, unakažena i deformirana, izgubila je ton, ljepotu i filozofsku vrijednost. Poezija je danas profanisana i reducirana na najprostije pisanje.

Svi mi svaki dan čitamo mnogo nesadržajnih pjesama savremenih pisaca. Veoma ćemo lako uočiti njihovu ispraznost, ako ih samo usporedimo s proročkim stihovima starih autora.

U doba najtežeg sužanjstva našeg naroda dolazi kroz stihove velikog Branka Radičevića ovo sada već ostvareno proročanstvo:

»Pa, kad bude, i ova muka mine
I sloboda kano sunce sine,
Okupaju se junaci vodom - studencem,
A okite se mladi vencem,
Poigra kolo vitezova, —
Divna slika slatkih mojih snova.«

Ovako velika vizija o konačnom oslobođenju zarobljenog naroda rodoljubivom pjesniku zaigrala je pred očima nešto oko stotinu godina prije nego što se ostvarila.

Slična pojava pada nam u oči ako uzmemo u ruke »Don Kihota«, djelo dr. Laze Kostića. I ovaj veliki umjetnik još je prije više decenija naslutio ovu veliku slobodu, koju mi sada uživamo:

»Kada posle duge noći
Pojave se zraci novi zore,
Te pomislim da će doći
Sloboda na naše gore...« i t. d.

Silvije Strahimir Kranjčević godinama je srcem krvario nad kricima svoje porobljene slavenske braće. Tako u njegovoj pjesmi »Slavenska lipa« nailazimo na ove misli:

»Od iskona, o drevni dube,
Što dva ti svieta prekri grana:
Gdje Jadran - vali žalo ljube,
Do tihog tamo okeana,
I preko silnih rieka trista
I tisuć gora i planina —
Svud isto gnjezdo, ptica ista
I rod i riječ materina.

Nadalje, u drugoj svojoj pjesmi pod naslovom »Moj dom«, ovako iskazuje svoje domoljublje:

»Ja domovinu imam; tek u srcu je nosim,
I brda joj i dol;
Gdje raj da ovaj prostrem uzalud svijet prosim,
I... gutam svoju bol!«

Boli ga ropstvo slavenskog roda i u istoj pjesmi on daje divnu strofu kao izraz tog velikog bola:

»Slobode koji nema, taj o slobodi sanja,
Ah, ponajljepši san;
I moja žedna duša tim sankom joj se klanja
I pozdravlja joj dan.«

I tako, kroz vjekove duge i patnje najstrašnije, svi su naši pjesnici sanjali o danima dolazeće slobode i bili njeni veliki proroci.

Završićemo opet velikim Kranjčevićevim krikom iz »Slavenske lipe«:

»I nek se kolo, sveti dube,
Pod mirisnu ti krene granu,
Nek bratinske se usne sljube
Uz majku Ladu i Živanu —
Te naš će soko da se vine
Nad gordih ptica jata ciela,
Gdje plavom nebu sa visine
Luč sjajna bljeska dana biela.«

I pobjedne će sjat mu oči
Vrh tvojih, sveta lipo, grana,
Gdje Jadran biser — pjenu toči,
Do tihog tamo okeana,
I preko silnih rieka trista,
I tisuć gora i planina:
Svud jedno gnjezdo, ptica ista,
Svud rod i pjesma materina...!»

I dok danas tako mi čitamo sanje naših starih pjesnika - proroka i uživamo ostvarene njihove velike ideale, nove pjesničke generacije lutaju iz zabluda u zabludu.

Traže sebe, traže smisao svoga stvaranja, ali neće naći ni jedno ni drugo, sve dok se ne povrate u svijetlu prošlost naše historije i povedu se divnim primjerima naših velikana i velikih vijesnika slobode.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Perom u srce

Ljudi »od pera« često puta strahovite muke muče da nađu podesan naslov svojim pametnim i glupim sastavcima, pa zato danas nije ni malo čudna stvar kada susretnemo u literaturi i žurnalistici dela s jednakim ili sličnim naslovima.

Fantazija, taj važni faktor u svakom umnom stvaranju, strahovito se cinički ponaša prema bednim autorima inače uspelih dela, tako da se mnogo puta dešava da loš naslov sasvim upropasti lep efekat, koji po vrednosti dela nikako ne bi smeo da izostane.

Pronaći dobrome sastavku isto takav naslov upravo je tolika mudrost kao i stvoriti jedno napisano delo. Za to nam svedoči i činjenica da autori veoma rado i veoma često jedan drugoga potkradaju u — naslovima. Osim toga nismo jednom opazili kako i najsažetija dela nose tako praznoglave i smušene naslove, da je to upravo za plakanje.

Kod nas se naročito pisci ponose u pitanju naslova jedan za drugim i naganjaju se u tome ko će kome više naslova pokrasti. Na primer naslov

»Aforizmi« pročitao sam nedavno i u jednom listiću za decu ispod deset godina...

I oni pišu i čitaju već aforizme...

•

Čudne su stvari i prava mučilišta za razne literarne veličine i malenkosti ono što mi u običnom govoru nazivamo temama. S njima je isti jad kao i s naslovima: ako smo »pronašli« temu, nedostaje nam obrada, ako imamo i obradu i temu, fali nam — naslov i tako nikada na kraj s tim golemim brigama.

Traži se jaka refleksija, silna aktivnost fantazije i intelektualni elastičnost da bi se našla uvek aktuelna tema i dobrim se stilom obradila.

Virtuozan primer takve intelektualne dovrtljivosti pokazala nam je pre nekoliko godina saradnica beogradskog »Vremena«, sada već pokojna 19 godišnja novinarka Selena Dukić. Bila je poslana u Zagreb da pronade književnika Miroslava Krležu i napiše za list jedan razgovor s njim. Uzalud je jadno dete lutalo Zagrebom, gospodin Krleža kao da je u zemlju propao. Ali ipak, idućeg jutra osvanuo je u »Vremenu« članak ovakovog naslova:

»Kako nisam uspeła da pronađem g. M. Krležu«...

Ovaj zaista genijalan »pronatalak« mlade novinarke, gde su i tema i naslov i tekst jedno harmonično i povezano delo, trebalo bi u istoriji novinarstva podvući kao jedinstven...

•

U svom znamenitom delu »O pisanju i stilu« Šopenhauer se kukom i motikom okomio na loše stiliste, koji uzalud troše mastilo i hartiju da bi mogli što bolje ruimirati nerve nesrećne publike. To je tako bilo u ono staro doba, a kad bi Šopenhauer danas vaskrsao iz groba i pročitao koje delo nekih »modernih« i »naprednih« pisaca, ja sam uveren da bi se veliki germanski umnik trčecim korakom vratio u svoju mirnu grobnicu.

Stil je za jedno napisano delo više nego za čoveka odeća, stil daje delu čar interesantnosti ako je dobar i srozava ga na dosadno klepetanje ako je loš, bez obzira na dubinu i vrednost obrađene teme. Tolstoj ima stil jednostavan i blag, ali dubok; Niče je suviše gord i agresivan, Šopenhauer ciničan, sarkastičan i večno namršten; međutim veoma je svež i impresivan stil Dostojevskog, Getea, Rusoa i, donekle, Turgenjeva. Hajne je cmizdrav kao devojčica, a Frans svojom lukavom ironijom u stilu uči nas da nije baš zgodno suviše biti umišljen u svoju mudrost...

Stil je ogledalo duše, njen izražaj i njen najglavniji tumač; stoga je najbolji onaj stil koji je originalan, to jest: bez afektacije, namernih cifranja i šavrdanja.

Mnogi stilisti našeg vremena trče za Ničeom i s njima je najbolje ne imati posla...

Joso Matešić, Generalski Stol:

Apostoli Slovena

Svima nama su još iz dečijih dana ostala u sećanju dva imena — imena slovenskih apostola svetog Ćirila i Metodija. Ova dva svetitelja, dva brata, dva apostola učinili su nas kršćanima, upoznali su naše očeve s verom kršćanskom i doneli luč svetla u tminu poganske noći, u kojoj su Sloveni živeli. Sem toga, oni su uveli u crkvenu liturgiju slovenski jezik, boreći se

svim silama kod rimskog pape, da Slovenima očuvaju tu privilegiju, radi čega su bili žestoko napadani, pa čak i tuženi u Rimu, da su heretici. Njihovom zaslugom gradile se crkve, širila vera kršćanska od Moravske pa do mora, gde god je bilo Slovena.

Sveti Ćiril uza sve to još je izumio pismo, koje po njemu nazivamo: ćirilica, a kojim i danas još pišu slovenski narodi u većini, dočim su u stara vremena pisane sve knjige, isprave i drugo kod Jugoslovena tim pismom t. j. ćilicom, koja je ovekovečila ime svetitelju Ćirilu i kao prosvetitelju Slovena i slugi Božjemu. Kako se iz tog vidi, nisu ova sveta braća isključivo imala za cilj da slovenske narode odnosno plemena obrate na veru Hristovu, već su hteli da našim pradedovima ostave i pismo, da ih nauče pisanju i čitanju. Zato su oni koliko apostali, toliko i prosvetitelji našeg slovenskog roda.

Kako je poznato, ova sveta braća bila su poreklom iz Soluna, koji se danas nalazi u Grčkoj, a onda u Bizantiji. Ali to im nije smetalo, da se potpuno sažive sa slovenskim plemenima, pa su i ostali poznati pod imenom slovenskih apostola, a i njihove kosti počivaju u slovenskoj Moravskoj zemlji u divnom Velehradu.

I mi Sokoli odajemo hvalu i blagodarnost ovoj dvojici svetih muževa, apostola i učitelja slovenskih, moleći ih, da bdiju nad velikim rodом slovenskim, da ga svojim zagovorom čuvaju od svakoga zla, a najviše od nesloge i tuđinske navale.

Apostoli Slovena, čuvajte Slovene!

X svesokolski slet u Pragu

Pripreme za X jubilejni svesokolski slet u Pragu u punom su jeku. Ogromno mnoštvo starih i mladih Sokola vezano je na svoje vežbaonice gde vežbaju s velikom ustrajnošću te se podvrgavaju drage volje najstrožoj disciplini. Već samo to što se podvrgavaju svima mukama i tegobama dobrovoljno, bez ikakva pritiska, sa svom odanošću, od ogromnog je uzgojnog značaja. Ovih 70.000 do 100.000 aktivnih Sokola koji sa zanosom hoće da vežbaju na stahovskom stadionu za vreme svečanih dana, ima samo jedno pred očima: da aktivno učestvuju na sletu. No pre nego će oni do toga doći, moraju se jače podvrgnuti uzgojnom uticaju sokolskog društva. Vreme njihovog stalnog telovežbačkog i duševnog naprezanja učiniće da plodovi toga rada sazru u povećanom zdravlju i disciplini, u jačoj otpornoj snazi i spremnosti za odbranu svoju članova Sokola.

Sletski program u glavnom već je utvrđen, premda će se slet vršiti istom za godinu dana. U junu je ovaj raspored: 5 (nedelja) nastupaju narodne škole; 12 (nedelja) srednje škole; 16 (četvrtak) dan je najmanjih Sokola; 26 (nedelja) muškog i ženskog naraštaja; 27 i 28 (ponedeljak i utorak) su takmičenja muškog naraštaja; 29 (sreda) povorka muškog naraštaja; 30 (četvrtak) međunarodna gimnastička muška i ženska takmičenja. U julu obaviće se: 1 (petak) međunarodna muška i ženska takmičenja, viši i srednji stepen i muški deseteroboj (I deo); 2 (subota) gimnastička muška takmičenja višeg i srednjeg stepena, muški deseteroboj (II deo), ženski peteroboj, gimnastička ženska prvenstva i primeri iz vežbi naraštaja i dece; 3 (nedelja) proste vežbe Sokola i Sokolica; 4 (ponedeljak) gimnastička sokolska takmičenja nižeg stepena, takmičenja starih Sokola, ženska takmičenja za prvenstvo, slovenska sokolska štafeta, nastupi na pozornici, sveslovenska muška i ženska takmičenja; 5 (utorak) sveslovenske borbe za prvenstvo u takmičenjima, nastupi na pozornici, sokolska konjica; 6 (nedelja) pre podne povorka

Sokolstva, posle podne nastup vojske. Ovom programu pridružuju se još: takmičenja u hazeni, odbojci, košarci i tenisu, u Visokoj Tatri zimske igre (smučarske, klizalačke i hokejske utakmice) i napokon plivačke i veslačke utakmice, gađanje iz puške i luka, jahanje, mačevanje. — Ovaj put biće sletska scena naročito velika. Kraj toga vršiće se i glazbena i pevačka takmičenja pa i diletantska i lutkarska.

Za vreme toga jubilejnog sleta moraće u Pragu dobiti krov i opskrbu oko 15.000 srednjoškolaca, oko 35.000 muškog i ženskog naraštaja, više nego 100.000 Sokola i Sokolica uz desetine hiljada inih sletskih gostiju što domaćih što iz inostranstva. Inostranstvo pokazuje već danas veliko zanimanje. Dnevno dolaze pitanja iz Belgije, Francuske, Nizozemske, Litve, Norveške, Švajcarske i drugih, a najviše gostiju doći će iz slovenskih država.

Ivo Majcan, Senj:

Budi savestan!

Uvek treba da budeš savestan. Savesno treba da obavljaš sve dužnosti, koje su ti poverene, osobito ako si ih se dobrovoljno prihvatio. Jer je po svojoj prirodi savest dosta oskudna, a ta se oskudnost ispoljava najviše tamo, gde se obavlja neki posao kojeg se nismo osobito rado prihvatili, za koji se nismo naročito spremali, ali — jer se opravdano traži njegovo izvršenje, stvorilo se izvesna pravila i propise, koji deluju na moralnu stranu čoveka, kako bi izvršio svoju dužnost.

Možemo li za takvog čoveka, koji istom pod uplivom i nadzorom takvih propisa — izvrši svoju dužnost — kazati da je savestan? — Ne, to nikako ne možemo! — Ne možemo zato, jer ne smeju spoljašnje stvari, nego naša nutrinja treba da nam daje pobuda i poleta, ona treba da rukovodi našim delima, osećajima i željama, tako, da nam savest ostane čista i mirna za učinjeno delo.

Zato nam je dužnost da uložimo svu svoju snagu za savesno izvršenje svoje dužnosti, ali još više — da odgojimo i usavršimo svoju ličnu savest. — U odgajanju naših pripadnika, osobita se pažnja posvećuje odgajanju lične savesti — putem sokolskog rada.

Uspemo li odgajiti svoju ličnu savest, dokazaćemo da poštujemo samog sebe, a to je značajna crta poštenog i obrazovanog čoveka. Tada se nećemo mnogo obazirati na sud drugih, jer ćemo u svojoj nutrinji imati najboljeg sudiju: svoju savest. —

Uporedo s odgajanjem i usavršavanjem lične savesti, treba nastojati da budemo i plemeniti, jer samo onaj, koji je obogaćen lepim i dobrim osećajima i plemenitim mislima i naumima, može ponosno da stupa kroz svet, da se ne osvrće ni levo, ni desno i da ne pridaje veće važnosti pohvalama i povlađivanju drugih.

Tko se previše jagmi za pohvalama i povlađivanjem drugih, taj nije ubeden u vrednost svoje ličnosti, nije siguran i dovoljno svestan da mu je rad dobar i ispravan. Takav čovek nema samopouzdanja, savest mu je oskudna, pa ne može uživati ni poverenje drugih. — Ako mu je rad zao, on treba da prizna tu istinu, — jer poricati zlo u sebi, ne znači da ga nema, već nas vodi tome, da ga za uvek zadržimo u sebi.

Radi svog vlastitog usavršavanja treba nastojati da upoznamo svoje dobre i zle strane. Češće treba ispitivati svoju nutrinju, iskusivati svoju savest: ukratko: upoznati samoga sebe — t. j. upoznati svoju sposobnost, da lepo i dobro mislimo i potrebu čuvanja svoga zdravlja i negovanja svoje lepote — Kada to upoznamo moći ćemo lakše sami sebi i savetovati što

nam je činiti. Telesno ćemo činiti ono, što nam zdrava pamet kaže, a moralno ono, što nam savest nalaže.

Dužnost koju imamo da izvršimo u svome zvanju, a i u svakom drugom radu, treba uvek i neumorno nastojati da se usavršimo, da ga dobro i svestrano upoznamo, kako bi se osposobili da sami primetimo nedostatke i greške koje bi mogli učiniti, pa da budemo sposobni o njima izreći svoj sud — i ispraviti ih. — Ali pri svakom stvarnom promatranju nekog dela, izvršivali ga mi sami ili neko drugi, treba da budemo oprezni, da ne bi lakoumno, često i krivo sudili.

Da tome izbegnemo — treba već izrana negovati u sebi moć za pravilno i pravedno prosuđivanje i ocenjivanje. Tu moć treba neprestano usavršivati kako bi se mogli, uvek u nju pouzdati.

Ali dok još nismo čvrsto uvereni u ispravnost i vrednost učinjenog dela, dok nismo poznali svoju sposobnost ocenjivanja i prosuđivanja toga dela, — pa iako treba da nam vlastiti sud bude naše sveto pravo, ipak treba da uvažimo uverenje i sud drugih, ali samo u onolikoj meri, u koliko nademo da je bolji od našeg suda. Jer nademo li da se ocenjivanje našega dela sa strane drugih ne razilazi s našim sudom, tada će nas to još bolje učvrstiti u našem uverenju, o ispravnosti našega suda, pa će nam savest biti mirna, jer ćemo biti svestrano uvereni o ispravnosti i vrednosti izvršene dužnosti.

Vi, dragi naraštajci, koji pretstavljate budućnost, kročite ponosna čela i plemenitih misli k onoj čistoj visini, gde se svetli zvezda, koja rasvetljuje našu nutrinju i koja nas osposobljava da osetimo čistu i mirnu zavest za svoje izvršene dužnosti. —

АВАЛА

Откако је наших дана Авала добила гроб Незнаог Јунака, постала је одлично излетно место за Београђане и обновила свој стари значај у народу. С тога је вредно описати је и у овом листу бар у неколико, тим пре, што ће се ту до године довршити величанствени споменик Незнаом Јунаку по замисли блаженопочившег Витешког Краља Александра I Ујединитеља, а који израђује наш прослављени вајар Мештровић.

Сама Авала се налази на оном живописном повијарцу који иде од нашег Калемегдана или Горњег Града више утока Саве у Дунав, па продужује на Космај, Букуљу, Венчац, Рудник, Суворор, Маљен, Медведник па чак до Поникве и Шаргана.

Из Београда с Калемегдана према Сави лепо се види како се Авала издиже на југоисточној страни, као горди вековни стражар који чува и брани Београд.

Авала се пре Турака звала *Жрнов* и на њој је од вајкада био неки градић, пореклом из римског доба. Ту је, по свој прилици, била нека кула мотриља или стражарница. Наши стари такођер су обраћали пажњу Авали. Прича се, да је за време деспоте Ђурђа, супруга му Јерина обновила тај градић, чије се развалине налазе још и данас. Тако су исто и доцније Турци одржавали тај градић из војничких разлога. Народна песма помиње, да је и *»Порча од Аваде«* некада ту био господар, па је ту и погинуо, те му се гроб и сада налази.

Авала или Хавала турски је назив, што у преводу значи: узвишење или заклон. На темељу оног старог градића Турци саградише тврду разбојничку кулу, из које су у своје време излетали и пустошили целу околину, која је била добро насељена, пуна живота и покрета изазване јаком рударском радњом. Али већ 1550 године између Авале и Београда не беше ни једног села, јер цео тај простор беше мегдан између њих и београдске посаде. Још и данас трагови околних путева сведоче, да је ту некада било и средиште рударске радиности. Данас се на Авали налази мајдан живе.

Турци су се први пут настанили на Авали 1442 године, па је изгубише 1443 год. и опет је заузеле 1458 године. Тек Срби под Карађорђем и његовим последницима потпуно је освојилише и ослободише. Како је због силних бојева и цела Авала била готово опустела то су је Срби тек од половине прошлога века почели пошумљивати.

Наши старији веровали су, да на Авали има неког блага. О томе су многи сањали па и ишли тражити га подобро копајући. О томе и пошалица у оној познатој песми:

»Подигла се четири дедака
Сва четири бејаху једнака, —
У Авалу да копају благо!«

Такођер по предању: на Авали је била и црква, која је славила св. Ђорђа. Отуда се на Авали и данданашњи стичу мештани и из околине, па и сами Београђани о Ђурђевском уранку, те проводе по цео дан, — па тако продуже и у току целог лета чим им време и посао допусте.

Дивно је наћи се на Авали!

Авала није много висока (510 м), али с тога што у њеној околини надалеко нема високих планина, с ње је видик веома простран, разнолик и пун природних лепота. Уживање које човек осећа разгледајући ту околину, неизмерно се увеличава кад се мисли врате у прошлост и умним оком разгледају догађаји, који се туда збише у току векова, као и они који су припомогли васкрсу и ослобођењу наше домовине уједињене Краљевине Југославије!

Др. В. В. Р.

Bratu dr. Vojislavu V. Rašiću

Prigodom 50-godišnjice njegovog patriotskog, nacionalnog i sokolskog rada.

Dobar pastijer jer što kaže inom,
I sam svojim potvrđuje činom.

Mažuranić.

O bratu Voji progovorićemo nekoliko reči, kao o Sokolu i prokušanome borcu i pregaocu sokolskih ideala, za koje se i danas zalaže, kako bi mu na taj način bar donekle odali priznanje na njegovom nesebičnom i nacionalnom radu, koji je uložio za ostvaranje naše slobodne domovine Jugoslavije. U svome sokolskom radu brat dr. Voja Rašić s jednakom ljubavlju zalagao se je za celokupni naš narod, bez obzira na njegovu plemensku i versku pripadnost i u tome leži veličina njegovog rada.

Brat Voja pripada predratnoj generaciji Sokola, koja je dala mnoga svetla imena u borbama za oslobođenje i ujedinjenje našega naroda. Godine 1884 stupio je u »Prvo beogradsko društvo za gimnastiku i borenje«, njegovom zaslugom isto društvo na glavnoj godišnjoj skupštini, dne 7 aprila 1891 god. menja svoje ime u »Soko«, čiji je tada bio tajnik i iz čega se najbolje vidi, da je brat Voja bio jedan od osnivača predratnog Sokola u Beogradu.

Osetivši svu lepotu i veličinu sokolske ideje brat Voja postaje jedan od prvih pionira Sokolstva, a kao jedan od mladih intelektualnih snaga prostire svoj rad i van granica svoje domovine, radeći u duhu Slavenstva. Njegova je zasluga, da je o Vidovdanu 1907 godine 50 oduševljenih Sokolaša iz predratne Srbije uzelo učešća na V. češkom sveslavenskom sletu u Pragu, i tom prilikom uspostavilo stalnu vezu s bratskim češkim Sokolom.

U svome sokolskom radu brat Voja odlikovao se svojom nesalomivom voljom, izdržljivošću i sa svojim autoritetom. Sokolska ideja u početku svoga razvijanja dolazila je često puta u sukob s destruktivnim elementima, koji su svoje plemenske težnje suprotstavljali velikoj sokolskoj ideji ali se brat Voja nije dao skrenuti s pravoga puta. I ako je često puta bio javno potcenjivan, ipak je požrtvovno i s oduševljenjem radio, kao što radi i danas, noseći u svome srcu lozinku: Osvajanje, borba, napredak.

Pored svoga sokolskog rada brat Voja odlikovao se je i kao naš sokolski pesnik i pisac. On je tvorac »Sokolijade«, a baš sada navršuje se 30-godišnjica njegove najbolje pesme: »Hajte, braćo, hajte sestre«, koju danas Sokoli sa oduševljenjem pevaju. Osim toga poznati su njegovi marševi i »Pozdrav Kralju!«, »Na slet!«, »Sa zastavom sokolskom!«, »Na Đurđevdan«, »Pružimo ruke!« i t. d.

Brat Rašić izdavao je veliki mesečnik sa slikama »Srpski vitez«, rodoljubivi list za viteško narodno vaspitanje omladine, kao i druge listove propagandističkog smera.

Rad brata Rašića bio je uvek tih, ali uvek se je odlikovao borbenošću, samopregorom, što se najbolje vidi iz ovog njegovog stiha:

Vazda istinom, perom i delom
Služimo narodu dušom i telom
Samo građani umni i zdravi,
Vode Državu sili i slavi.

Brat Voja držao se gornjih reči i u svome dugom i neprekidnom sokolskom radu, s perom i puškom u ruci služio je nacionalnoj misli, kao što i danas služi i sav se za nju zalaže.

Zato Ti, dragi brate, današnji naraštaj i sledbenici velike jugoslovenske sokolske misli, kroz naš rodoljubivi omladinski »Sokolić« srdačno čestitaju

prilikom tvoga skromnog jubileja sa željom, da nam još dugo godina tako zdrav i snažan budeš dobar pomagač na potpunom ostvarenju narodnih i sokolskih ideala.

Bratu dr. Voj. V. Rašiću naš srdačni sokolski: Zdravo!

Đura Z. Čolić — Srpske Moravice.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

0 samoubistvu

Malodušnosti velikih ljudi

Kad bismo život i historiju gledali kroz perspektivu prosječnog čovjeka, čudno bi nam se činilo inače sasvim logično opažanje o malodušnosti velikih ljudi. Pesimizam, kao filozofski sistem i kao redoviti pratilac u životu svijeta, star je upravo toliko koliko i čovječanstvo, pa stoga nije ni malo pretjerano kada upostavimo da je pesimizam najglavniji razlog ljudske malodušnosti.

Mali duhovi, na veliko čudo, mnogo teže padaju pod utjecaj malodušnosti i rezignacije. Takvi ograničeni duhovi svakodnevnih ljudi ni u časovima najdubljih razočaranja ne padaju u malodušnost, jer za to nemaju nikakva razloga. Oni u sebi redovito ne nose nikakav intelektualni kapital da bi se mogli dublje ožalostiti ako kada dođu do subjektivnog uvjerenja da ovo ili ono u životu nije dostojno svoje egzistencije.

Ljudi malog duha u takvim momentima izvanredno lako nalaze izlaz iz situacije time, što tok svoga života okreću drugim pravcem. Rezignacija, melanholija i malodušnost kod niskih duhova veoma su rijetka pojava.

Sasvim drugačije stoji stvar kad su u pitanju ljudi otmenijeg duha: idealisti, osjećajni pjesnici, sentimentalni filozofi i uopće duhovi, koji su se uzdigli iznad prosječnosti. Ljudi te vrste grade u sebi velebitne idejne neborodere i žive u njima i s njima. Oni su jedini za koje njihovi nosioci ne strahuju ni od smrti. Pa, kada se bilo radi česa desi da se te idejne građevine jednog uzvišenijeg duha sruše u ništavilo, zar je onda čudnovato da se čovjek toliko duboko ožalosti i da ne nalazi za sebe druge utjehe osim uništavanja vlastitog tjelesnog opstanka.

Samoubistva ove vrste, za razliku od malovaroških sebeubijanja zbog ličnih negodovanja i radi senzacije, nose u sebi karakter, tragiku i bol cjelokupnog čovječanstva.

Veliki njemački filozof Weininger, u najboljoj dobi mladosti (imao je 29 godina), ubija se, jer on veli: da je došao do uvjerenja da je život prepun bolova, koje jedan uzvišen i osjetljiv duh nikako ne može podnijeti.

Starogrčki mudrac Zenon bio je veoma ružan i boležljiv. Jednog dana, već previše napaćen i umoran od života, Zenon je pao i slomio ruku. Ironično se tada nasmijao i uskliknuo:

»Čekaj, smrti, odmah ću doći!«

Zatim je otišao u svoj voćnjak i o prvo stablo se objesio.

Kada usporedimo ove primjere samoubistva s običnim svakodnevnim samoubistvima zbog »nesretne ljubavi« ili »dubokog razočaranja« ili »neizlječive bolesti« i tako dalje, pada nam u oči ogromna razlika u veličini i značaju jednih prema drugima.

Pisati i raspravljati o samoubistvu velikih kao i onih sićušnih individua vrlo je potrebno, jer se zaraza samoubistva svakog dana sve više širi i osvaja razne društvene razrede, pa se ubijaju ne samo bezverci, siromašni radnici, nego bogataši i svećenici, a to je dokaz da se ljudi ne ubijaju samo iz bijede kako to mnogi vele, nego i iz drugih razloga.

Ove razloge treba točno ispitati, pronaći i u njihovom početku paralizirati, a samoubistvo žigosati kao veliko zlo.

NAŠI PESNICI

A. Francevič, Ljubljana:

Ključavnice na Golici

(Legenda)

Spet Ladarica po deželi hodi,
ob Podkorenski vódi pot jo vodi.
Po selih se ustavlja, koleduje.
Kar hoče, pri ljudeh izmoleduje.

Spoštuje vse jo — mlado kakor staro —
kot žrec pač ona nosi v sebi čaro.
Stopivši v hram, ga z lističi velese
previdoma potrese zoper bese.

Drugod pa v streho vtakne peruniko:
morda pregnalo ujmo je veliko.
Ko po trostrunskem segla je vijalu,
mu vdahne dušo pa zapoje kmalu:

»Bogovom, to veste, poklanjat se t r e b a.
Zatorej žreci poprašali so žreba,
da z božje skrivnosti tančica se strga.
Njih željo razkrila preroška je vrga:

»V področju Golice, razgledne gorice,
čebele na teden en dan naj pustijo
nabiranje meda in bele cvetice
Svarogu na čast naj tem lepše dehtijo...«

Žreci sporoče ta ukaz na čebele,
le-te pa na znanje ga niso si vzele.
Poklic medovače je pač medovanje,
vse drugo se puhlo ji zdi modrovanje.

Svarog pa, da muhe bi sladke poučil,
že z buncico v sušnici med je zaključil.
Do soka ne more nobena več muha,
in roža bedenka ji zdi se kar suha.

Poslej pa Gorenjci v področju Golice
ključavnice pravijo za bedenice.
Ta cvet pa slovel bo do poznega roda,
saj čuje nad njim prav posebna usoda.

Takóle baje Ladarica baja,
ko z družbico iz kraja gre do kraja,
in ljudstvo zbrano jo strmé posluša,
v radosti topli se mu koplje duša.

Dodatek. Ladarica, imenovana po Ladi, slovanski boginji pomladi. Žrec, r. žrecá = žrtvovalec, duhovnik. Veleša, grm nazvan po bogu čred. Perunika, neka lilija, imenovana po Perunu. Po vijalu (glasbilu, lirici) so nekateri hoteli razlagati nastanek imena z violo, violino. Treba, darilo za bogove. Vrga, vedeževanje, žrebanje (vržem, vrgel). Golica, ena najlepših gora v vzhodnih Alpah, slove po velikih poljih narcisa, za katerega pozna narod izraze: bedenka, bedenica, česnikovica, ključalnica, sušnica. R. Badiura (»Sto izletov«) priporoča naziv ključavnica, opiraje se na izvirno legendo iz ljudske domišljije.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Majska elegija

Uzalud priroda cvate,
Uzalud se nade bude,
Očajanja teška pate
Zadnje izmorene ljude.

Uzalud je sunce stalo
Na zenitu majskog dana,
Očajanje nije palo,
Sva je duša iskidana.

Uzalud mi nade puste,
Uzalud mi divni snovi,
Nada mnom kroz magle guste
Sad krstare gavranovi.

Uzalud mi miris lala,
Uzalud mi ljubav žene,
Pokraj mrtvih ideala
Plačem glave oborene.

Uzalud mi sve je, eto,
Uzalud mi život, radost,
Umrlo je moje leto,
Ugasla se moja mladost.

Joso Matešić, Generalski Stol:

Maj

Priroda je
puna cveća,
što na sreću
ljude seća.

Svud ptičice
pesme poju,
i uzdižu
dušu moju.

Od zorice
bajne rane
pesma ječi
na sve strane.

Sve dok večer,
sumrak dođe
na počinak
kad sve pođe.

Al se opet
pesma čuje,
noćni zbor se
produžuje...

Svud se vidi
slika raja,
to su dani
krasnog maja.

To su dani
premaljeća,
kada nam je
blizu sreća.

Kad smo mladi
i srčaniji,
život nam je
najmiliji.

To su dani
rajskog sjaja,
dani to su
cvetnog maja.

МАЈКА

О, мајко, мајко, највеће благо

И души нашој вечито драго, —
К'о мирис бајни мајскога цвета!

Највећи дарак који нам даде
Сам Господ, — ти си, ти, мајко мила,
Препуна вере, љубави, наде,
И ти нам јачаш снагу и крила!

Ти си нам, мајко, Божица права
Коју видесмо прво на свету, —
Ти нас задоји, — хвала и слава!
И ули љубав при првом срету!

Ти нас подиже, ањеле лепи!
Ти нам и прва упути ногу.
Вишом топлином ти нас окрепи:
Отвори очи ка Творцу — Богу!

И тако редом кроз живот цео:
Ти служиш деци свом душом својом
Све док ти живот не буде свео
Или не клоне несрећом којом!

Разумите је! Сестро и брате.
Мајка је мајка и увек слатка!
И када кара, — добро да знате:
Она се стужи и горко вајка.

Никад не пусти да магли оком,
Још мање суза да лицем поје:
Одмах јој летни најживљивим скоком
И грли, грли, — да тута прође!

Ако и руку на тебе дигне
Или удари, — ти се не губи!
Нек' те захвалност ка мајци пригне
И љуби руку, љуби јој, љуби!

Сећај се мајке и њене руке
Па је изљуби од срца свога!
Тако ћеш мајци зблажити муке
Старе и нове рад' добра твога!

И ако с јада хтедне да куне, —
Унапред увек веруј и памти:
Очи су њене суза препуне
И њено срце за тебе пламти!

Јер њено срце у теби бије,
Њене се очи кроз тебе сјаје
И њена душа кроз тебе вије, —
Она ти, она: свој живот даје!

И ако хоћеш да за те живи
И да је никад не скрије тама:
Примеран буди, да свет се диви,
И мајка увек доћи ће сама!

А једном самрт кад' теби поће:
»О, мајко, мајко!« сам ћеш је звати
И она ће ти опет да дође
И своју душу мајци ћеш дати!

О, мајко, мајко, највеће благо,
Овог и оног Божијег света!
И души нашој вечито драго, —
К'о мирис бајни мајскога цвета!

Петар Матешкић, војник, Ужице:

У СКОПЉЕ!

Полетимо, браћо Соколови,
На Југ наше лепе Отаџбине,
До царскога Скопља великога
Душанове некад постојанке.

Видовдан да тамо прославимо
Овим слетом, што ће да нас сети,
Како многи јунак је у ропству
За слободу хтео радо мрети.

Нема више османлиских хорда,
нити ропског тешког тамновања,
Већ сад сељак у слободи оре,
Успомени великој се клања.

И ми ћемо поклонит се тамо,
Где се много поломило копље,
Зато, браћо, похрлимо радо
Са свих страна у лепу нам Скопље!

Na Vidovdan

Lica:

Soko Sokoličica
Sokolica Vojnik
Sokolić Mornar ili Jadranski stražar

Pozornica kao na ostale sokolske i narod ne praznike. Redom dolaze i deklamuju.

Soko:

Došao je praznik Vidovdana,
Da nas seti onih velikana,
Za slobodu što su život dali,
Ko heroji mučenički pali.
Sad ih slave sela i gradovi,
Ceo narod, vojska, Sokolovi.
Od Kosova pa sve do Soluna
Istorija Junaka je puna
Kojim narod plete slave cveće,
Koje nikad zaboravit neće...

Sokolica:

Neće! Jer sloboda sinu
I noć ropstva u nepovrat minu!
Nestalo je jarma i okova
Što ih zemlja trpela je ova.
Nestalo je dušmana, tuđina,
Slobodna je naša Otadžbina.
Naše majke sad u miru doje
Mlade ptice — Sokolove svoje.
»Hranićemo ptice Sokoliće«,
Što slobodu do veka braniće...

Sokolić:

Hoće! Mi smo mladi, ali znamo,
Šta je bilo na Kosovu tamo.
Šta je bilo kroz vekove duge,
Kad nam oci beše tuđe sluge.
Znamo zašto mnogi pogiboše,
Zašto Bogu daše svoje duše.
Jer im beše milija sloboda
Od bogatstva sveg ljudskoga roda.
Oni daše primer unučadi,
Kako treba da za Dom se radi.

Sokoličica:

I mi, braćo, Sokolice male
Za Vidovdan odavno smo znale,
I nas majke učile na krilu
Ljubiti ovu Otadžbinu milu.
Srdašca nam zato snažno biju
Za svog Kralja i Jugoslaviju.
A ustašca ova naša mala,
Kliču danas: Junacima hvala!
Jer su život za slobodu dali
A nisu je živi dočekali.

Vojnik:

Ja sam redov one vojske dične,
Kojoj nema ni ravne ni slične.
Koje slava po svetu se ori,
O kojoj se peva i govori.
Jer još niko ne vide strahote
Strašnije od Albanske Golgote,
Većeg groba od »Grobnice plave«,
Ali niti ovakve slave.
Ta će vojska čuvati slobodu
Svom junačkom i slavnome rodu.

Mornar:

Evo mene čuvara Jadrana,
Da slaveći praznik Vidovdana,
I ja odam poštovanje svima
Nebrojenim našim herojima.
Što slobode ne videše zore
A ni naše Jadran plavo more,
Ali su nam pribavile njega,
Blagostanje što je izvor svega.
Zato nek im slava je i hvala,
To je pozdrav sa jadranskih žala!
Svi (sa pogledom gore):
Vidovdane, dane opevani
Sa Kosovom večno povezani,
I još čvršće sa našom slobodom
S jedinstvenim jugoslavskim rodom!
Daj ponesi pozdrave nam zvuke
Do svih, što su pretrpeli muke!
Dane dragi žalosti i slavlja,
Pozdravi i Mučenika Kralja!
Reci, da je uz Njegova Sina,
Šrećna ova naša Otadžbina,
Da su braća verna oporuci
Što je posla na samrtnoj mucu...
Da su zalud sluge tuđeg zlata
Hteli bratu omraziti brata.
Reci svima nek u miru sniju:
Mi čuvamo Jugoslaviju!
K r a j.

СОКО НА ЈАДРАНУ

На граници тамо, пут неба високо,
На домаку Сунца, чије лице сија;
Над Јадраном плавим стоји један Соко,
И ко сури оро, кружи се и вија.

Снагом својих крила устрептано леће,
Одважно му срце у грудима бије —
И ко вечни стражар немирно се креће,
Пази да се туђин, где-год не прикрије.

Његов полет смели и хитрина брза,
Јуначки га држе у висини тој —
Зато сваким часом одважно се трзи,
И будно пази на задатак свој.

Буди увек веран, малом роду твоме,
Док се крила моја огледају у те;
Да заједно, скупа, дичном дому своме,
Очувамо меће и слободне путе. —

У мислима својим, преко плавог поља,
Често баца своје изоштрено око —
А његово срце и челична воља,
Показују дужност, коју врши Соко.

Гледа Јадран плави и његове луке,
Огледало носи, своје родне куће;
Њему често пружа своје топле руке,
И свог срца жеље, неизмерне, вруће:

— Ој, Јадране, плави, врело моје крви,
Чувај снагом својом, наше дивне меће;
На бранику своме буди увек први —
И душману не дај да границу пређе.

Ivo Majcan, Senj:

Priča iz granita

Ne moć, ljudska mržnja crna ko noć,
u svet nas otera s rodne grude,
ali naše će uskrsnuće doć,
jer čvrsta vera krepí nam ljude.

Oni su deca slavnoga roda,
snaga — koja nasilju prkosi,
pleme — kome je život sloboda,
jer u srcu Otadžbinu nosi.

Od sela do sela šapat ljudi
veru raznosi za bolje dane,
ljubav im širi junačke grudi,
svet da obujme sunce kad grane.

Smeli junaci skinuće lance,
braći će želju ispunit davnu,
proći će polja, livade, klance...
svud će istaknut zastavu slavnu.

Pod njom ću i ja stupati smelo,
u borbe ljute odvažno hrlit, —
s Istre ću crno skinuti velo,
palih junaka grobove grlit. —

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Lucida intervalla

Danas sam sa svoga pokunjenog nosa
skinuo crne debele naočari,
pa je preda mnom zablistao se maj
i ja zagledah divne njegove čari.

Lucida intervalla... Ljubice cvatu
i ševe pevaju u cvetnome lugu,
ljiljani mirišu i jastreb mladi
krstari nad poljem u velikom krugu.

Srce mi pevuška, a duša mi igra
kao blistavi refleks potočnog vala,
priroda se rodila i tada pleše
svoj divni tango... Lucida intervalla.

No začas to prođe, jer sve ima svoj kraj,
svoj očajni finale bez iskre čari,
to časak sreće tek varljive je bio,
pa na nos ja vratih crne naočari...

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

ЗДРАВЉЕ И СМЕХ

Здравље је увек било и биће
Овога света највеће благо, —
И за то увек: подеси жиће
Да ти је здравље срдашцу драго.

Здравље је стварно лепота права,
Срчаност, смелост и снага већа, —
Оно нас крепи к'о зора плава
И сваког дана расте нам срећа!

А где је здравље ту се и пева,
Весело часно напред се креће,
Слатко и радо на свет осмева
И живот буја к'о шарно цвеће!

И срце само смеје се, смеје,
Од срца смех је највеће славље, —
Искрено смеј се док сунце греје,
Та док се смеје има се здравље!

Ако наиђу и сами боли, —
Смехом слакшај! Никад не клони!
Држи се смеха! Оздрави боли!
И здравим смехом невоље гони!

И када старост наиђе сама —
И давно главом сплету се седе, —
Ни тада не дај да те што слама:
Весело срце кудељу преде!

МОМЕ РОДУ

Из дубине душе моје
Песама се поје гласи,
Да прославе име твоје
И све оно што те краси.
Жеље срца жудим већма
Брујним звуком да ти пружим,
Овог и оног Божијег света!
Искрена је моја песма
Којом хоћу да ти служим,
Јер када се теби сврати
Хтела би те да позлати!

Поносим се неизмерно
Што се твојим сином зovem,
Ја те љубим силно, верно,
Животом ти својим говем.
Више свега тебе стављам,
Тек о твојој срећи сновидам,
И хвалим те и прослављам,
И у души за те скривам
Наде тако рајски лепе
Да пред њима речи стрепе! —

Али нећу на гуслама,
На псалтиру и кимвалу
О дивним ти заслугама
Недоличну рећи хвалу.
Бесмртна су твоја дела,
Призната су, величајна,
Па ни моја хвала врела,
Ни ма чија песма сјајна,
Узвисити неће јаче
Тебе, који сунце таче! —

Дуго теби, мили Роде,
Нису твоји врази дали
Да те вечној слави воде
Слободарски идеали.
Сламали су твоја крила
Пред зорама бујног лета,
Јер је њима жеља била
Да нестанеш с овог света.
Брисали су права твоја
Да докажу тиме своја! —

Али ти се ипак диже
Из тамнице и окова.
Ти у своју луку стиже
И на мету својих синова,
Из гроба си васкрсао
Сав у слави и у сјају,
И дела си таква дао
Која ће да вечно трају.
Борбом стиже на врхунце
Где победе блиста сунце! —

С тих висина ти ћеш трајно
Блистати међ народима
И твоје ће име сјајно
Бити знано вековима.
Трудиће се неимари,
Пророци и свештеници,
Живописци и вајари,
И гуслари и песници
Да им тежње снага врела
Дочарава твоја дела.

Жртву крви чашу пуну
За слободу ти си дао,
Победе си славе круну
Страдањима исковао.
Ти си био спреман мрети
За истину правде своје
И зато ће увек смети,
Све док звезде небом стоје,
Да о теби разговара
Гуд гусала, снев гуслара!...

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Mladi Jugosloven

Gledajte ga kako lebdi
U naručju svjetlih snova,
Kako žudi da dostigne
Jato starih Sokolova.

Srcem, dušom čezne silno
Velik postat, slavan biti,
Za domaju život dati,
Žarku ljubav za nju kriti.

Za svoj narod i pravičnost
On će krvcu rado liti,
Boriti se za čast, slavu
I o sreći divnoj sniti.

Pletite mu lovor-v'jenac
Nek sa njime čelo kiti,
Jer taj mladi Jugoslaven
Zaista će slavan biti.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Osmanu Džikiću

(Uz 25-godišnjicu njegove smrti 1912—1937)

Svjetionik svjetli povrh našeg neba
Kroz tebe nam zasja u velike dane,
Kada željni bjesmo Slobode i hljeba
I junaka silnih da nas sve obrane.

Prve divne nade zasjaše ko sunce
Nad oblačnim nebom bolnih
pokoljenja,

Naslutismo jasno kroz šumske vrhunce
Slobodnjačko doba sreće i smirenja.

I nek ti je slava, neumrli duše,
Uspomena na te nek nas djelu budi,
Ideali tvoji neka se ne ruše
I ljubavi da nam pune budu grudi.

Veliki se tvoji ostvariše snovi,
Iako ih nisi ti doček'o živ,
Nama, eto, dani sad svjedoče ovi
Koliki nam sjajan ti bijaše div.

Oj, slava ti, slava, naš proroče velji,
I na tvome djelu vječita ti hvala,
Mirno snivaj sada, po vlastitoj želji,
U slobodnoj grudi svojih ideala.

Pinčić Niko, Malinska:

Soko na Jadranu

(Prigodom VII sleta Krčkog sokolskog okružja u nedelju 30 maja 1937)

Zdravo da si Sokole smjeli,
Mora našeg dični sine,
Neustrašivi čuvaru
Naše mile Kraljevine!

Tvê mišice još su jake
Jače nêg' ikad do sada —
To se vidi i na sletu
Starodrevnog Krka grada.

Jugoslavenskih granica
Ti si bedem čvrsti, jaki,
Koj ne može nitko razbit;
Pred njim se trese dušman
svaki...

I duhom tvojim jakim
Na svom mjestu vjerno stojiš —
Prijetnja tvojih dušmanina
Nikada se ti ne bojiš!...

Ti si vjeran amanetu
Mrtvog Kralja-Mučenika,
Strah i trepet dušmanina,
Ubica i plaćenika!

Ostan' vjeran ko do sada
Na zakletvu svetu Tvoju:
Da i život svoj ćeš dati
Za Kralja i državu svoju!

Slon Pivoluk

Glej Zambezijsko podolje:
žetev vsa je že pri kraju.
Proslaviti treba polje
na veselem rajju.

Sredi njiv zamorska koč
slamnata sameva gola.
Da jih žeja ne bi žgoča,
tja so znesli ola.

Osem veder, to prinese
narodu dovolj veselja;
naj zabava kar začne se,
vseh je srčna želja.

Toda joj, ob tej minuti
mimo slon pritelebani,
dobro kapljico zasluti,
v bajto se nakani.

Sok se ta sijajno sreba,
vrčev osem je posušil,
malo še bi bilo treba,
pa bi se zadušil.

Veste li, kako je s sloni,
če so polni omamila?
Naj na kočo se nasloni,
pa se je zvrnila.

Ves razburjen od pijače
v vas pritrobi, ruje, lomi,
kot da lahke so igrače,
rušijo se domi.

Pivoluk že ruden giba,
dela bolj in bolj počasi:
niti ena več koliba
ne stoji na vasi.

Vsi preplašeni črnoglj
spred pijanca so planili,
kolikor hitreje mogli,
v hosti so se skrili.

Opustili so za večno
bivališče dotedanje
in drugje si našli srečno
novo domovanje.

Jugoslaviji

Zdravo majko sviju nas Sokola,
Majko prava svih Jugoslovena,
U Tebi su braća jedne krvi
U slobodi zavek sjedinjena.

Za tebe smo krvcu našu lili,
I živote za Te mnogi dali,
Kad su za slobodu zlatnu
Na bojištu ko Heroji pali.

Prestale su muke i robovanja
Nestalo je strašnog ropstva kleta,
A sloboda donela je sreću
U jedinstvo jugoslavskog sveta.

Tebe mrze i propast Ti žele
Tudi sluge, sledbenici Jude,
Al te Tvoje deca čuvat znaće
Dok i jednog nas Sokola bude!

Ti si naša otsad pa do veka,
Bićeš naša kao i mi Tvoji,
Dok smo složni pobeda nas čeka,
Za to nikog Soko se ne boji.

Zdravo majko, zdravo mili Dome,
Večna jesi ko na nebu sunce
Koje greje Tvoja zlatna polja
Tvoje more, vrlatne vrhunce...

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

ЈЕДНО ТИЧЕ...

Једно тиче, тиче мало
До јутрос је цвркулало,
Цвркулало и певало, —
Једно тиче, тиче мало.

Живо, здраво, нико боље:
Волили га гај и поље,
Ту је живот уживало, —
Једно тиче, тиче мало.

Беше мудро ако мало:
За Бога је увек знало
И захвално све певало, —
Једно тиче, тиче мало.

Красило је шарно цвеће
Једно лето и пролеће
Кад' би стало и певало, —
Једно тиче, тиче мало.

Авај! ноћас с гране паде,
Како паде, ту остаде,
Ал' је цвеће претрпало
Једно тиче, тиче мало.

Кад би која суза знала, —
Како би му добро пала!
Светила би што је пало, —
Јадно тиче, тиче мало!

RADOVI NAŠEG NARAŠTAJA

Rosenstein Karel, Jesenice:

Miškovе počitnice

2.

Ob vznožju strmih Karavank leži industrijsko mestoce. Prvi jutranji žarki so posijali skozi gorsko sedlo in osvetlili temna tovarniška poslopja in nizke, očrnele hiše. Skozi meglo, ki se je polagoma dvigala, je prodiralo enakomerno brnenje strojev. Mestece je bilo še mrtvo in tiho. Ie vrabci so se prepirali po hišnih strehah. Rahel vetrič je skozi redko drevje šepetal jutranjo molitev.

Pred veliko, belo hišo sredi mesta stoji stari Logar. Nekoliko qbilna postava mu tiči v preozkih hlačah. Velik in rdeč nos priča, da mož rad pre-globoko pogleda v kozarec. Sicer mu je pa obraz odločen in resen.

Dolgo časa že stoji z rokami v žepih pred hišo in opazuje napis »Gostilna pri zmaju«, ki ga je dež že skoro spral. Iz zamišljenosti ga zbudi mož, ki počasi prikoraka po cesti.

»Dobro jutro, Logar. Kako, da si že vstal? Zgodaj je še.«

»Eh, ne morem spati. Revmatizem mi ne da miru. Ti pa v službo?«

»Da, da, v službo. Lep dan se obeta. Škoda, da moram v tovarno. Toda tako mora biti. Vsi ne moremo biti gospodje.«

Mož odide dalje. Po cesti pride skupina delavcev, ki med živahnim po-

»Prav imaš. Tako nam je usojeno.«

govorom zavijejo v gostilno. Logar gre za njimi, da jim postreže.

Malo pozneje je Logar smuknil v praznično obleko, poiskal klobuk, otrešel z njega prah in odšel proti kolodvoru. Pogledal je na žepno uro in pospešil korak. Vlak je moral vsak čas priti. Na kolodvoru je bilo živahno vrvenje. Ravno kar je prispel vlak iz Ljubljane. Logar se je pomešal med množico in hitel proti vozu, v katerem je opazil svojega brata Ivana, ki mu je že pred nekaj dnevi naznanil svoj prihod.

Po toplem pozdravu je predstavil gospod Ivan Logarju svojega sina Janezka in Logar se ni mogel načuditi, da je toliko zrastel v treh letih, odkar ga ni videl. Med prisrčnim pogovorom so se napotili proti Logarjevemu domu. Logar je prijazno očital bratu, da mu premalo piše. Ta se mu je opravičeval, češ, da ima mnogo dela in malo časa.

»Zakaj pa žene nisi pripeljal s seboj?« ga je vprašal Logar.

»Nekoliko je bolna, pa se ni upala na potovanje. Prišla bo jeseni, če bo okrevala.«

»Kako se pa ima sestra Mici? Ali jo kdaj obiščeš?«

»Ah, saj veš, da nerad hodim okoli. Dolgo že nisem bil pri njej. Toliko pa vem, da ji ni hudega. Z možem se prav dobro razumeta, kar je dosti v današnjih časih.«

Medtem so prispeli do »Gostilne pri zmaju«. Na pragu jih je prijazno sprejela Logarjeva žena.

»Dolgo vas že ni bilo tu, gospod Ivan. Zelo smo se razveselili, ko smo dobili naznanilo, da pridete. Koliko časa ostanete tu?« Logarica si je v zadregi brisala roke v predpasnik in peljala drage goste v sprejemno sobo.

»Jaz ne mislim ostati tu več kot dva dni,« je odgovoril gospod Ivan, »delo mi ne dopušča daljšega odmora. Pustil bom pa tu Janezka. Upam, da bo pri vas v dobrih rokah. Včasih je preveč živ. Če vam bo delal sitnosti, ga kar kaznujte.«

»Saj ne bo tako hudo, kajne Janezek, da ne?« je rekla s smehljajem Logarica in pogladila dečka po kostanjevih lasih. Janezek ji je ugajal. Bil je šibke postave, nekoliko blelih lic, iz katerih so sijale pametne in mirne oči.

»Z Miškom bosta kmalu prijatelja. — Ah, saj res. Kje je Miško? Gotovo še spi. Večjega zaspanca ne dobite na vsem svetu. Ves dan bi spal, če bi ga pustili. Takoj ga grem poklicati.« Logarica je odšla po stopnicah v prvo nadstropje. Logar je pa peljal brata Ivana in Janezka v lepo in moderno opremljeno spalnico, ki jo je imel nalašč za boljše goste. Tu sta gosta odložila prtljago, potem pa šla za Logarjem v obednico.

3.

»Miško! Miško! Vstani vendar. Ali slišiš? Stric je prišel.« Logarica je zaman poskušala zbuditi Miška, ki je bil globoko zarit v mehko pernico.

»Deset je že ura. Ali te ni sram! Gospod Ivan bo pravil v Ljubljani, kako si zaspan in vsi se ti bodo smejali.«

A Miško se sploh ni zmenil za obupne materine prošnje. Enakomerno je smrčal dalje, kot bi že ves teden ne bil spal.

»No, le čakaj. Boš že vstal«, je rekla mati in potegnila odejo raz Miška.

»Kaj pa je?« se je oglašil dečko prestrašeno. Odločno materino dejanje ga je presenetilo.

»Stric Ivan in Janezek sta prišla. Hitro se obleci in ju pojdi pozdraviti.«

»A tako«, se je Miško obrnil, da bi zopet zaspal. A mati ga je prišla in postavila na tla poleg postelje. To je pa Miška silno razdražilo in jezno se je obrnil proti materi:

»Reci stricu Ivanu in Janezku, naj se gresta solit. Nazaj v Ljubljano naj se vrneta in naj prideta drugič popoldne, ne pa tako zgodaj zjutraj kot danes.«

»Saj ni zgodaj. Deset je že ura. Poglej, sonce je že visoko na nebu. Le hitro sa obleci.«

»Zakaj sta pa prišla ravno danes? Ali ne bi mogla priti jutri ali pojutrišnjem? Ne, ne bom se napravil. Dve uri bi še lahko spal.« Miško se je skoro razjokal.

»Hitro se napravi. Jaz grem v kuhinjo, da jima pripravim nekaj za pod zobe. Ko boš gotov, pojdi in ju lepo pozdravi.«

Mati je odšla v kuhinjo. Komaj pa je zaprla vrata, je že bil Miško zopet v postelji.

Da, še dve uri bi lahko spal. Pa prideta stric Ivan in Janezek iz Ljubljane, pa mora radi njih tako zgodaj vstati. To jima bo prav gotovo zameril.

Tedaj se je pa spomnil, kako se je včeraj dogovoril z nekaterimi prijatelji, da bodo danes lovili ribe. Toda sedaj je že prepozno. Domenili so se, da se bodo zbrali ob devetih v Loču in sedaj je ura že deset. Zopet se mu bodo smejali in ga imenovali zaspanca.

Hitro je skočil iz postelje in se oblekel v stare zamazane hlačke. — Končno je le prav, si je mislil, da sta prišla ta dva iz Ljubljane. Nanju bo vrgel krivdo. Da ga morda ne bodo imeli za lažnivca, bo vzel Janezka s seboj.

4.

Medtem je Logarica prinesla gospodu Ivanu in Janezku velik krožnik pečenke. Logar je pa prinesel iz kleti steklenico burgundca.

»Kaj pa mislita? Kam bova dala vse to? Joj, joj, to je preveč, to je preveč«, je stokal gospod Ivan, obenem se je pa veselil tako obilne porcije. Vožnja človeka pretrese, si je mislil, zajtrkovala sva pa samo kavo. Marljivo sta se lotila jedi in veliki krožnik je bil kmalu prazen.

»Vidita, da ni bilo preveč«, se je nasmehnila Logarica. Logar je natočil kozarce in napil gostoma. Staro vino je kmalu učinkovalo in brata sta se

pričela živahno pogovarjati o tem in onem. Včasih je tudi Logarica katero rekla, a glavno besedo je imel stric Ivan, ki sta ga izborna pečenka in staro vino spravila v najboljšo voljo. Janezek je samo poslušal, jedel in včasih s čepico zamahnil po muhah, ki so posedale po mizi.

Nenadoma se je Logarica spomnila na Miška in hitro odšla v njegovo sobo. Srečala ga je na pragu.

»Jezus, kakšen pa si! Tak misliš pred strica? Strašilu si podoben, ne pa človeku. Kar hitro obleci drugo obleko.

Silno nerad se je Miško preoblekel. Toda sedaj je bil ves drugačen. Majhna in debela postava je tičala v čedno polikani obleki. Obrazek mu je bil lepo zalit. Poredno zavihan nos se mu je dvigal, kot bi hotel više kot lepo, srednjevisoko čelo, izpod katerega so gledale žive, svetlomodre oči. Na svetlih, zlatorumenih laseh so se odbijali sončni žarki, ki so v snopih padali skozi visoko okno. Mati je pogladila sinka po laseh in ga prijala za roko. A Miško je odrinil njeno roko in rekel napol ošabno: »Saj nisem več tako majhen.«

Logarica se je nasmehnila in odšla za Miškom v pritličje.

»To je naš Miško«, je rekla mati in porinila Miška proti gospodu Ivanu.

»Pridi sem, Miško! Dolgo se že nisva videla«, je rekel stric in ga prijel za roko.

Mišku je bilo zelo nerodno. Sramežljivo je gledal v tla.

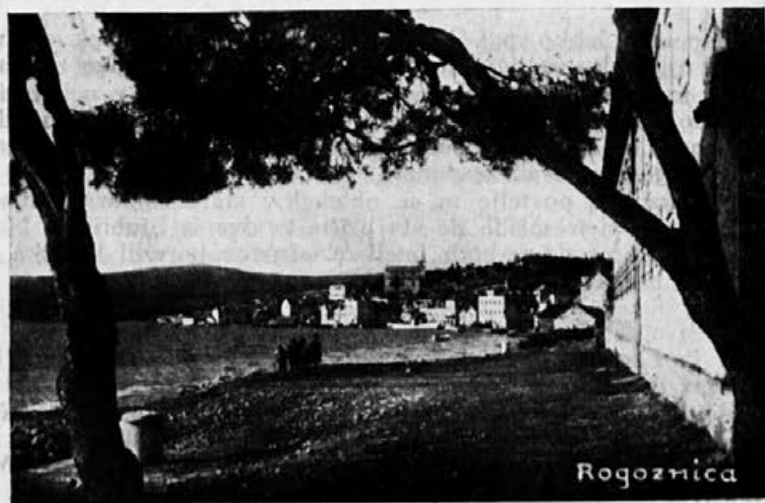
»Ali se me bojiš? Saj nisem hud«, se je nasmehnil stric in ga pogladil po laseh.

»Glej, to je naš Janezek. V počitnicah bo ostal tu. Pazita, da ne bosta uganjala neumnosti. Rajši se učita. Kako je s tvojo matematiko? Oče mi je nekaj pravil. Le uči se. Janezek ti bo lahko pomagal.

Miško je hudo zardel. Sram ga je bilo. Najrajši bi se bil vdrl v tla. Jezen je bil na strica. Kaj njega briga izpit! Sam bo trpel svoj greh. Pred svojim pragom naj pometa. In Janezek mu tudi ne bo pomagal. Tako si je mislil Miško in od sramu še bolj povесil glavo.

»To sem ti pa prinesel iz Ljubljane«, je rekel stric in dal Mišku dva velika kosa čokolade in zavojček sladkorčkov.

»Hvala«, se je zahvalil Miško in v očeh so se mu zakresale iskre ob pogledu na dobrote, ki bodo kmalu v njegovem želodčku. Nič več ni bil jezen na strica in na Janezka.

Lepote našeg Jadrana — Rogoznica

»Sedaj pa pokaži Janezku hišo in po mestu ga pelji«, je rekel oče. »Pa pazi, da se vama kaj ne pripeti. Daleč ni treba hoditi.«

»Opoldne morata biti doma«, je še pripomnila mati na potu v kuhinjo.

Miško in Janezek sta stopila skozi vrata na dvorišče. Janezek se je rado vedno oziral okoli. Ker je bil navajen velikega mesta, se mu je zdelo vse čudno in malenkostno. Nikjer velikih hiš in palač, nikjer širokih in tlakovanih ulic. Ceste so bile tu ozke in zanemarljive, hiše nizke in očišene od saj in prahu.

Tedaj je prijel Miško Janezka za roko.

»Ti si Janezek, jaz sem pa Miško. Tako se bova od sedaj klicala. Oče je rekel, naj si ogledava hišo in mesto. Toda sedaj nimam časa, to storiva drugič. Sedaj grem v Ločje. Tam bomo s tovariši lovili ribe. Če hočeš, greš lahko z menoj. Silim te ne.«

»Grem s teboj«, se je takoj odločil Janezek.

»Dobro, potem pojdiva«, je rekel Miško in nova znanca sta krenila proti predmestju.

5.

Miško pelje Janezka skozi mesto. Pot ju vodi mimo mestne hiše in mimo kolodvora in zavije po klancu navzdol. Kmalu jima udari na ušesa silno ropotanje. Prišla sta v tovarniški predel. Na vsaki strani ozke in nesnažne ulice stojijo siva tovarniška poslopja, zavita v oblake dima in saj, ki jih neprenehoma bruhajo tovarniški dimniki. Med ropotanjem strojev in brlitzganjem lokomotiv se slišijo človeški glasovi. Črni, v umazane cunje oblečeni ljudje se enakomerno pripogibajo, grabijo kose železa in ga nalagajo na železne vozičke. Velik električni magnet pada, grabi velike množine železa in ga dviga. Lokomotive odvažajo polne vozičke in privažajo zopet prazne. Vse delo se vrši enakomerno in hitro. Po cesti polagoma stopajo žilavi konji, ki vlačijo zvrhane vozove kamenja in premoga.

Miško in Janezek sta hitela po ulici mimo revnih, nizkih in raztrganih bajt. Ogibala sta se vozovom in avtomobilom in kmalu sta bila izven mesta. Šum in ropot sta ponehala. Ozka steza je peljala mimo velikih smetišč, kjer so prebivalci mesta odlagali smeti in nerabno šaro, in je izginjala v gozdiču ob reki.

»To je Ločje«, je pokazal Miško s prstom proti hosti.

Ločje je bil gozdiček, obdan z močvirji, kjer so imele zavetišče divje race in druge vodne ptice. Tu so ubožnejši meščani pasli svoje koze, mestni otroci so se pa zelo radi igrali v hladni senci visokih smrek in se kopali v mrzlih valovih poskočne gorske reke, ki teče na južni strani Ločja.

»Glej, ono smreko, ki se dviga sredi gozdiča više kot vse ostale, tam imamo 'tabor', v katerem se shajamo in se igramo.« Mišku je zažarel obraz. Videlo se mu je, da bi najrajši pustil Janezka in stekel proti gozdiču, a tega ni storil.

»Danes bo prav prijetno,« je nadaljeval.

»Ribiča Ščuke ni doma in rib je dosti. Hitro stopiva, samo pazi, da ne zagaziš v močvirje. Lahko si umažeš obleko.« Miško je hitro stopil h grmovju in ga razgrnil. Pokazala se je skrita steza, po kateri sta kmalu in brez vsake nezgode dospela v »tabor«.

»Tabor« so imenovali dečki majhno jaso sredi gozda, pokrito z mehko travo, ki je bila zelo pripravna za igre.

Pod visoko in košato smreko, ki sta jo že prej gledala, so sedeli štirje Miškovi prijatelji in se pogovarjali. Ko so zagledali Miška, so veselo vzkliknili. A ko so videli, da je pripeljal neznanega dečka, so umolknil in novodošleca radovedno opazovali.

»To je moj tovariš Janezek iz Ljubljane«, je predstavil Miško tovarišem novega prijatelja.

»To so pa Slamnikov Tine, Mačkov Jožek, Mlinarjev Žane in Močnikov Bine. Kje je pa Mihec?«

»Mati mu je zbolela, zato ni prišel.«

Janezek si je natanko ogledal nove znance. Obleženi so bili skoro vsi enako. Kratke, raztrgane, ali stokrat zakrpane hlače, umazano in raztrgano srajco in Bine je imel edini med njimi naramnice. Najmočnejši in največji med njimi je bil Slamnikov Tine. Obraz mu je bil videti nekoliko top, a za zvijače, posebno, če je šlo za neumnosti, je bil kaj iznajdljiv.

Mačkov Jožek je bil malo manjši, a suh in bled.

Mlinarjev Žane je bil najmanjši in najdebelejši. Vedno je bil dobre volje in obraz mu je bil venomer raztegnjen na smeh. Močnikov Bine je imel nekoliko kriv nos, našobljena usta, stran štrleča ušesa in silno razmršene lase. A med dečki je imel velik ugled, ker je znal posnemati skoro vse tiče in četveronoge živali.

Ti štirje so gledali sedaj enega in zopet drugega in molčali. Oba sta bila lepo napravljena, oni so pa bili umazani in raztrgani kot cigani. O domjenem ribolovu tudi ni hotel nihče govoriti, ker se nso zanesli na tujega dečka?

»Ali je vse pripravljeno?«

»Vse.« Boječe so se ozrli na Janezka.

Miško je takoj uganil, kaj mislijo, in zamahnil z roko.

»Ta je sedaj naš tovariš in lahko se nanj zanesete. Če je vse gotovo, kar pojdimo!« In oprezno so se splazili skozi gosto grmovje proti reki.

(Dalje prih.)

Slavko Hotko: „Pastir na paši“ (linorez)

Izdajnik

Drama u VII slika.

(Dramatizovano prema »Izdajniku« od St. Sremca.)

Naša sестrica Vida, vrlo talentovana devojčica (14 god.) dramatizovala je »Izdajnika« od St. Sremca i to vrlo uspešno. Moramo istaknuti, da je s. Pezdir rođena Ljubljanka i da joj je materinji jezik slovenački. Sastavak je sama napisala i to u srp.-hrvatskom jeziku, u kojem lepo piše i kojim lepo govori. Objavljujemo njenu dramcu, da bi dala potstreka našim naraštajcima i naraštajkama srp.-hrvatskog jezika da i oni zavole slovenački jezik, kao što je s. Pezdir zavela srp.-hrvatski. (Ur.)

L I C A :

Sedam Srbalja,
Dimitrije Tomašić,
Sultan Mehmed,
Janjičar Mihailo,
Inok sa Atona.

Turske straže, Turci, veziri, lale, robovi, janjičarji, krvnici.

I slika.

(U bašci sultanovoj. Djeca sjede kod džbuna i zamišljeno gledaju u večernje sunce.
U to vreme čuje se izdaleka tiha, tužna pjesma.)

Prvi (pogleda drugove): Druzi, braćo mila!... gledajte (pokaže na sunce) kako umire sunce na nebu! (Skloni glavu) tako umiremo i mi!

Drugi: Imaš pravo, dragi brate! Svi jednako čeznemo za rodnom zemljom i milom rodbinom svojom.

Treći: Venemo kao nježni cvijet na ledenom tlu.

Četvrti (skoči na noge): Gledajte!... tamo za onim gorama, za ovom šumom... tamo je naša domovina... tamo su naši lugovi... tamo se smije svake noći na nebu lijepi zavičaj... tamo su naši očevi i majke... Lujte! Gledajte!

Svi (skoče do svog druga): Tamo... tamo, braćo... tamo je naša domovina!

Peti: Tamo je naše more i nad njim plavetno nebo... tamo je sinji Lovćen, otkuda je bacio kraljević Marko buzdovan u more...

Prvi: Sve to nam je ukrao Mehmed i dao nam u zamjenu ropstvo!

Svi: Zatornik naše slobode!

Šesti: Sve to hoćemo opet dobiti natrag!

Sedmi: A kako?

Svi: Kako, govori brate?

Šesti: Bježimo!

Tomašić: To ne bi bilo junački, a Srbin je junak!

Prvi: Čujte me, druzi mili, djeco Raške, nesrećne! Da pomognemo nama i našima! Ako ovog silnog cara ubijemo, izbavićemo i naš rod i narod i vascijelo Hrišćanstvo, i pjesme će o nama pjevati sijedi guslar, kao o Milošu Obiliću što slaveć ga pjeva! A ako nas izda desnica — postaćemo mučenici za vjeru i narod svoj pred Bogom na nebu i pred ljudima na zemlji.

Svi: Hoćemo!

Prvi: Da se zakunemo!

Svi (izvuku mačeve): Kunemo se! Ubit ćemo Mehmeda! (Izvade krstove i cjelivaju ih.)

Nećemo se iznevjeriti makar nas čekaju muke kao Hrista, koji je na krstu izdahnuo!

Drugi (ide nožem prema lipi): O, sveto drvo Slovena! (Izrezaše znak krsta.) Nosi sad sveti znak krsta!

Prvi: Čujte druži! Naša kletva i prokletstvo neka padne na onoga, koji bi iznevjerio naše djelo!

Sedmi: Skoro ćeš biti slobodna, domovino mila! Opet ćeš postati moćna, kao za vreme Nemanjića.

Prvi: Čutite! (odlaze s pozornice.) Niko ne sme, da znade! Hajde! (okrene se.) Hajde Tomašiću!

Tomašić: Odmah ću doći! (oni otidu.) Ha... junaci! Junačka je vaša pomisao... a Tomašić učinit će nešto...

Mehmed (dode u to vreme): Što je, Dimitrije?

Tomašić: Salem alejkum, čestiti care, mogućni sultane i gospodaru moj! Nešto moram da ti kažem!

Mehmed: Što? Govori!

Tomašić: Sedam Srbalja Novobrdana zavjerilo se sada, da te ovu noć ubiju!

Mehmed (uplaši se i onda kaže): Neka ih! Neka dođu! Teško njima, a blago tebi, ako su ti ove riječi istinite! (Otide s pozornice.)

Tomašić (zgrabi se za srce): Zar sam učinio pravo?! Savjest me progoni... Vidim... vidim mrtve svoje drugove... svoje žrtve... A imat ću novaca, novaca, novaca! A što ću s njime!?... O... nesretni druži (pade na zemlju.) Sad je svršeno! Čujem, kako izdaleka... Izdajnik. O... Bože... Izdajnik!

II slika.

(U sultanovoj ložnici. Sultan sjedi na skupocjenom perzijskom ćilimu i puši. Događa se u noći.)

Mehmed: Ha... ludo ste zamislili... Srpčiči... robovi ha... ha, ali sultana nećete poslati Alahu. Još me neće (pade na koljena.) Hvala ti svemogućni Alahu, što si me spasio po mojem sluzi Tomašiću (Opet sjede.) Ali... istina je. Srbi su junaci. Bore se kao ljuti lavovi... a šta im pomaže sva snaga, kad ima naših ljudi hiljade i hiljade... Pa ovdje su... što ne dolaze?! (gleda naokolo. Sada dolaze Srpčiči.)

Prvi: Salem alejkum!

Svi: Salem alejkum!

Drugi: Došli smo, čestiti care, da ti skinemo po običaju pandirli - košulju! (Svi pristupe.)

Mehmed: Dosta! (Pljesne dlanom o dlan.) Na njih! (Najedanput navale na njih silna straža, oni kriku i vojnici ih povezaše.)

Vezir (stražaru): Gledaj, Ibrahim, ovaj mladić tamo ima nož... sakriven za pasom!

Stražar (nasmije se i zapovedi): Pregledajte mladiće! (Vojnici ih pregledaju i kod svakog nađu nož.)

Mehmed (vezirima i vojnicima): Idite! i nikomu ne pričajte o tome što se dogodilo! (Oni otidu iz pozornice s pozdravom »Salem alejkum«.) Alejkum salem! (Pogleda buntovnike.) Ko vas nagovori, te se usudite i odvažiste na ovo djelo.

Svi: Niko drugi, care, nego jedina velika tuđa za našim milim roditeljima i prijateljima!

Mehmed: Nije to izgovor! Znae li što vas čeka!

Treći: Znamo, krvniče naš!

Mehmed: Kako to govoriš?! (Stražarima.) Odvedite ih u kulu! (Stražaru kod ulaska.) A ti, Rašide, pozovi mi lale i vezire i napokon još Tomašića! (Oni otidu.) Hoću da govorim s njima! (Opet počne pušiti.)

Veziri, lale (duboko se poklone): Evo nas!

Mehmed: Govorit ću s vama! Pitam vas, kakvim mukama bih izvadio dušu ovim buntovnicima.

1. Vezir: Obesi ih!
2. Vezir: Ubij ih!
3. Vezir: Baci ih u more!
4. Vezir: Poseci ih lagano handžarom!
1. Krvnik: Otsecimo im ruke!
- Lale: Baci ih u oganj!
- Mehmed: Malene su ove muke!
1. Vezir: Čestiti sultane! Metni jaja u vruć pepeo, pa ih onda veži svakome pod koljeno, da im se žile zgrče i izgore. Onda ćemo ih poslat daleko negdje u Aziju!
- Mehmed: Aferim, veziru moj! I tebe čeka nagrada! (Svima.) Sad idite! (Oni otiđu.)
- Stražar (pokloni se): Evo Tomašića! (Otiđe.)
- Tomašić (pokloni se pred carom).
- Mehmed: Mnogo sam ti dužan, Tomašiću. Još nešto moram da te pitam... i postaćeš velik gospodin! Hoćeš li postati musliman?
- Tomašić: Hoću!
- Mehmed: Dobro! Dobićeš ime Šemsedin! Otsad si Šemsedin-paša! (izvuče sakulić.)
Evo ti novaca... a daću ti još drugi put!
- Tomašić (oči mu se sjaje): Ispunila mi se najveća želja, čestiti care! (Opet se pokloni.)
- Mehmed: Sad idi! ... i pozdravi (smije se) svoje junačke drugove... ha... ha...
(legne na ćilim.)
- Tomašić (nasmije se): Hoću! (otide.)

III slika.

(U kuli. Djeca gledaju nepomično kroz mali prozor u noć. Neko vrijeme sve mirno
Napokon se začuje pjesma — uz jedno glasbalo — »Ah, zar je morala doć...«)

Prvi (nastavlja pjesmu):

Tamo daleko, daleko kraj mora,
tamo je selo moje,
tamo je Srbija!

Svi (pjevaju):

tamo je selo moje,
tamo je Srbija!

(Pjesma se čuje a robovi šute).

Prvi: Zatvoreni smo, braćo! (jače.) Zatvoreni kao... (ne može da izgovori — lagano spusti glavu. Opet sve mirno.)

Drugi (tiho): Čujete li, braćo, pjesmu, koju nosi k nama povjetarac iz mile otadžbine?

Treći: Lijepa je ova pjesna! A nikad mi se nije činila tako lijepa, kao sada!

Četvrti: Pjevao bih je godine i godine, a sad ne mogu, jer nisam slobodan, zatvoren sam, kao sivi soko u tijesnoj krletci.

Peti: Bog zna, što se dogodilo Tomašiću?

Šesti: Moguće je već mrtav?!

Sedmi: A nismo ga vidjeli dva dana. Nekakva slutnja obuzela mi dušu i ne mogu, da se je otresem!

Treći: I meni se čini isto!

Prvi: Ne mogu da vjerujem!

Tomašić (dođe u to vreme): Skoro ćeš vjerovati!

Svi (pogledaju ga): Ti si Dimitrije... Tomašiću? kakvo ti je odijelo?... zašto se samo smiješ?

Tomašić (nasmije se glasno): Neka! Evo me! Neću, da me zovete Tomašićem... ja ne vjerujem više u Krista, ne volim više svoju otadžbinu... ne volim ni vas, drugovi mili! Ja sam Turčin... musliman — Šemsedin-paša!

Svi (kliknuše): Tomašiću! što si učinio? (hoće da skoče na nj — zvecknuše lanci — i iznemoglo privuku se zidu a Tomašić se nasmije.)

Prvi: Više voliš novac, nego istinu i ljubav prema drugovima (jače) više nego Krista (jače) više nego otadžbinu! Kukavice!

Drugi: Kukavice! Nisi imao toliko snage, da oslobodiš svoj narod. Kukavice!

Tomašić (sve više se smije): Čast mi je čast... ljutite se... ljutite!

Peti: Varalice!

Šesti: Idi! Nećemo da gledamo otpadnika svog naroda! Skoro ćemo umreti!... ali ne bojimo se! Znaj, otpadniče, kajaćeš se jednom za to što si učinio!

Prvi: Izdajniče! (skoči — jače): Izdajniče. Zapamti, doći će vrijeme, kad ćeš plakati zbog toga i tražićeš svoje drugove... Izdajniče!

Svi: Izdajniče!... Izdajniče!

Tomašić (nasmije se): Izdajnik!? (Otide i još dugo vremena čuje se njegovo smijanje.)

Drugi: Što smo doživjeli? O Bože... smiluj nam se (izvadi krst) Kriste!

Svi (izvade krstove): Tebe nam nisu ukrali! Kriste!

Sedmi: Molimo Te, Kriste! Bdi nad našom otadžbinom! Skoro će biti kraj naših muka! Trpićemo, braćo, za domovinu!... Pa onda umrimo...

Prvi: Čujete!? (Čuju se koraci sve glasnije... Svi prisluškivaju.) Dolaze, sad dolaze naši krvnici!

Svi (cjeluju krstove, onda sagnu glave): Ostani zdravo, domovino naša! (Čuje se vika i smijeh, vrata se otvoriše...)

IV slika.

(Na pusto poljani kraj crkve. Tjelesa Novobrdana ležase tamo s krvavim glavama. Opet daleka pjesma.)

2 Turčina (dolaze s lijeve strane): Lijep dan, brate!

1. Turčin (pokaže na mrtvačka tijela): Svaki dan dolazim ovamo i uvijek mislim na ove momke!

2. Turčin: Bog zna što su učinila ova djeca? Veliko zlo nisu mogla učiniti!

1. Turčin (ide k tjelesima): Jao! Lice im je sasvim bezazleno, a ipak im otsjeva s njega divovska snaga!

2. Turčin: Ovdje nije nešto u redu!

1. Turčin: Alah im budi milostiv! Idimo, brate! Mehmed čeka! (Idu.)

(Dolaze janjičari.)

Mihailo (sjedne na kamen i tužno pogleda mrtvace).

Janjičari (šetaju po pozornici i šapću. Katkad pogledaju Mihaila i mrtvace.).

1. Janjičar: Kaži nam, Mihailo, što se tebi dogodilo, da si tužan?

Svi janjičari: Kaži, brate!

Mihailo (ide k njima): Vidite li ovu djecu tamo na toj poljani? Vidite li njihove odrubljene glave? Zna li što im se dogodilo?

Janjičari: Ne znamo! Pričaj nam!

Mihailo: Poznao sam ovu djecu. Bjehu Srpcići, kao ja i vi! Htjeli su da ubiju Mehmeda, da spase sebe i narod a izdao ih njihov drug — onaj Šemsedin-paša!

1. Janjičar: Onaj, komu se pokoravamo? ... onaj izdajica?

Janjičari: I Srbini bješe?

Mihailo: Da, braćo! I još zapovjedi Mehmed, da se ubiju i metnu na ovu poljanu! Niko — kazao je — ne smije znati za ovo, a ja sam znao i sad znate i vi. A sad sahranimo kršćena tijela! (Pokaže.) Za ovaj kamen jednog... tamo još jednog i tako naprijed!

Janjičari (idu i nose mrtvačka tijela iza kamena).

Mihailo: Svršeno je! Počivajte, mila braćo, počivajte mirno i snivajte o slobodi zlatnoj, snivajte o domovini, za koju ste izgubili život!

Janjičari (stoje oborenih glava).

Mihailo (prvom janjičaru): Idi, Dušane, u crkvu i zazvoni tiho, da ne čuju Turci! (Onaj ide.) A mi, braćo, zapojmo im nečujno pogrebne pjesme! (Izdaleka čuje se jači glas gusala i zvono zazvoni. Neko vrijeme sve mirno, onda Mihailo zapoje):

Spavajte, braćo,
u pusto poljani!
Bože daj Vam pokoja
u tudoj zemljici!

Svi:

Bože daj Vam pokoja
u tuđoj zemljici!

(Ova pjesma peva se po napjevu »Vigred se povrne«...)

(Zvono i pjesma još se čuju i janjičari stoje otkrivenih glava, koje malo zatim pokriju turbanom i razidoše se.)

Mihailo: Kad dode opet Kraljević Marko, osvetiće i Vas, braćo moja! (Odlazi laganim koracima za drugovima.)

(Mesečina obasja pozornicu, na guslima pukne zadnja struna, nastade tišina, samo negdje izdaleka čuje se glas sove.)

V slika.

(U Tomašićevoj odaji.)

Tomašić (sjedi na čilimu): Prošle su godine, duge godine. Pošao sam u bojnu vrevu, ne bih li našao traženu smrt... a nije je bilo... nisam je našao... a sad? Možda sad dode, kad sam bolestan... Smiluj se Bože! (skoči na noge). Što molim Boga... Što? Ja sam musliman!... musliman Turčin!... (zgrabi se za srce). Ne... ja sam Srbin... Srbin? (nasmije se bez volje). Što sam učinio? Što i zašto? Za ovaj novac... za vlast... gospodstvo!... Zato su pali moji družici... zato spavaju kod crkve neopojani... zato nije slobodna moja domovina... zato me muči godine i godine strašni glas savjesti... zato nemam mirna sanki ni vesela danka. Zato!? (opet sjede). (Vani začuje se vika, smijanje i plač).

Tomašić (skoči do prozora). Ovo... ovo su djeca nesrećne Raške... robovi... kao što sam nekada bio i ja! (okrene se od prozora i nešto razmišlja) Da! (nasmija se). Možda tako zatimim glas savjesti! (opet pogleda kroz prozor). Hajde! (koraca po odaji).

2 Turčina (poklone se): Došli smo gospodaru!

Tomašić: Otkupiću vaše roblje!

2 Turčina (poklone se): Odmah ćemo ga dovesti gospodaru (otidu i onda dovedu robove). Evo ih!

Robovi (bledih obraza bojažljivo dođu u odaju i suznim očima pogledaju ga).

Tomašić (dade Turcima novac): Sad idite! (oni s poklonom otidu) (ide prema robovima, uzme najmanjeg i poljubi ga). Braćo, djeco Raške nesrećne! Darujem vam slobodu! Znajte... i ja sam Srbin... i mene su jednom tako ukrali... a sad sam gospodin. Kod mene nećete biti kao robovi, jer ste moja braćo! Brinuću se, da se vratite u domovinu!

Robovi (padoše pred njim na koljena): Kako si dobar, gospodaru!

Tomašić: Evo Vam još i ovaj novac (dade im sakulice) za manastire i crkve! Sad idite, očekajte me u bašci, da vas otpratim!

Robovi (poklone se i otidu): Neka te Bog čuva, dobri gospodaru!

Tomašić (smije se, onda mu se lice omrača): Zar još ne miruješ, savjesti moja... zar nisam učinio dobro djelo? Ha! (očajno se nasmije). Svršeno je!... Makar što da učinim... savjest mi ne miruje (nemirno hoda po odaji). Što... što da učinim... da se objesim?... Da se ubijem?... Da to će biti najbolje! Ah... takve smrti neću, neću... O Bože, zašto me tako mučiš? (opet se očajno nasmije). Pravo imaš... Izdajnik... Izdajnik sam!

VI slika.

(Ispred sultanovog dvora. Za vrijeme razgovora između inoka i Tomašića ide preko pozornice kakav Turčin, janjičar ili rob.)

Tomašić (izlazi iz dvora i u to vreme dode s lijeve strane inok): Kamo ideš, sveti oče, i otkuda si?

Inok: Sa Atona sam... Iz Hilandara, tihoga staništa svetoga Simeuna i Save, i čedo sam njegovo čestiti Šemsedin-pašo!... i trudim se, da gredem stopama njihovim! Prosim sada za manastir, koji se negda carska laura zvao i carski djelio i ugošćavao svakog prosjaka. Ko je negda štedro dijelio, sada prosi!

Tomašić: A koga si plemena i zemlje sin, i domovina koja ti je?

- Inok:** Domovina je moja nebo, a grijesi naslijede moje na zemlji, gospodaru!... Ali je Raška zemni privremeni stan moj i gostionik, u kome kratkovremeni putnik boravam!
- Tomašić** (se trgne): O sveti oče, paklene me muke već na zemlji muče! Ima li nebo oprostaja svakome grijehu?
- Inok:** Milost je božja kao seleno, sine pačeni!
- Tomašić:** Zar i meni otpadniku Raške?
- Inok:** Milost je božja kao seleno, sine pačeni!
se kaje, nego li devedeset i devet pravednika kojima ne treba pokajanja!
- Tomašić:** A grijeh je moj veliki! (izvadi iza pasa sakulic). Evo ti, pobožna dušo, pomaleni darak, nosi ga vječnoj kući svetih Nemanjića!... Uzmi to i moli se Bogu za mene grijешnika!...
- Inok:** Molitve moje za tebe dizaće se svakoga jutra i večera zajedno s kadom mirisnim iz kadionice nebu u visine! (metne dar u njedra).
- Tomašić:** I opet ti velim, duša moja silno pati, oče, jer grijeh je moj veliki! (primaće se inoku). Pamtiš li kad ono pade Novo Brdo i roblje kad se povede?
- Inok:** Pamtim! Još mi se čini, da čujem plač i lelek nesrećnih matera i kćeri, ljuba i seka za svojima! Drugovi bjesmo, a zajedno i zarobljeni bjesmo i kao roblje zajedno oplakivismo rodni grad, svoju zemlju i staroga nesrećnoga despota!
- Tomašić:** Ti si Novobrdanin?
- Inok:** Jesam, gospodaru! Drug njihov, rekoh ti! Oni, ugledni, odvedeni bjehu u daleku Brusu u janjičare, a mene, slaba i neugledna, prodadoše na trgu robova. Kupi me jedna hrišćanska duša i darova mi slobodu, a ja se tada zavjetovah za sve dane svoje Hristu, Spasu našem!
- Tomašić:** O, moli se za me dan i noć, jer sam velik grijешnik! (skide prstenje i nakit i dade inoku). Znaš li, jesi li čuo za ono sedam neopojanih grobova kod onog pustog crkvišta!
- Inok:** Znam ih! Pobožne duše čuju svaku noć zvona, kako bruje s razvaljena zvonika i oplakuju nesrećnu djecu rašku! (prekrsti se).
- Tomašić:** To su moje žrtve, oče! (prošapta zgušenim glasom). Ja sam Rašanin, Novobrdanin!... Ja ih izdadoh, oče, za vlast i gospodstvo!
- Inok:** ...Tomašiću! (spusti dobijene darove).
- Tomašić:** I Judini srebrnjaci peku me i mira mi ne dadu!... Vidiš li Kainov žig na brižnom čelu! Ima li, opraštaja za mene, oče?
- Inok** (vikne): Judo! (baci na tla perpere). Nema... nema ti oprostaja, sine Sodome i Gomore!
- Tomašić:** A ti me nauči, šta da činim!? (pade preda nj na koljena). Nauči me, sveti oče!
- Inok:** »I baciš srebrnjake u crkvi, izide i otide, te se objesi!« — Tako uradi Juda iz Kariota, Juda koji je izdao Hrista (jače) Judo iz Novoga Brda! (otide).
- Tomašić:** Razumijem dobro tvoje riječi, monaše, jer se slagahu s mišlju, koja mi se već davno usjekla u dušu i ispunilo je!

VII slika.

(Kraj crkvišta. Sedam kamenova. Tiha tužna pjesma, koja utihne, kad dode Tomašić. Sat tuče dvanaest.)

- Tomašić** (dode lagano, umornim koracima i pade ničice na zemlju, a zatim klekne): Braćo! (pogleda u nebo). Došao sam!... Savjest mi tako kaže, ne da mi mira, o... da znate, kako sam nesrećan! (sagne glavu).
- Glasovi:** Došao si... došao druže...! (Čuju se, kao iz daleka, iz zemlje.) Zašto nas budiš, kad spavamo mirno?... Zašto nam krađeš lijepe sanje... o domovini...?
- Tomašić:** Oprostite, druži mili!... (plačući). Uvijek me muči savjest... nisam imao mira... svuda čujem vašu kletvu, oprostite mi, druži... nesrećna braćo moja...
- Glasovi** (još tiši): Sad nas tražiš... a prije si... nas bacio od sebe... pusti nas u miru... da počinemo... pusti nam mile sanje... pusti, da mislimo na otadžbinu, koju... si ti zaboravio... i iščupao je iz svoje duše, iz svog srca... a mi... mi smo umrli... darovali smo život za nju... i za našu i njezinu... slobodu...!

Tomašić: Ne govorite tako, braćo moja! (za neko vrijeme). O, pravo... pravo ste imali... kad mi govoriste... da ću se kajati... jaoh! Kajem se... kajem duge godine... a savjest moja ne miruje... Oprostite, braćo... oprostite!

Glasovi (jedva čujni, dok potpuno ne utihnu): Prekasno je... prekasno... nema ti opro... šta... ja...! (Glas se izgubi.)

Tomašić: Zašto?... Znam, već znam, izdajnik sam, izdajnik... O, mnogi, mnogi su mi kazali tako... (pogleda kamenove). Vjerovao sam samo u vas, braćo moja... a nisam ni kod vas našao traženog mira... (sagne glavu). Sad je svršeno!

(Opet se začuje glazba, isprva tužna i mila, postaje sve glasnija, dok se ne pretvori u samu očajnu pjesmu. Za to vrijeme kleči Tomašić kod kamenova, napokon lagano okrene glavu i pogleda prema nebu suznim okom. Kad postaje glazba najjača izvadi nož i zabode ga u srce i padne uz kamenove. Glazba utihne, na pozornici zasija mjesec, u daljini začuje se glas sove.)

Svršetak.

Zbor češkoslovačkog Sokola.

Češkoslovački Soko pozvao je svoje članstvo na zbor. Taj zbor održan je 18. aprila u 14,30 sata i to na ništa manje nego 3000 zborišta u celoj državi. Na početku zbora otvirana je na počasnom dvorištu Tirševa doma državna himna koju su, zajedno sa govorima, prenosile sve radiostanice, a na svima zborištima u taj čas je podignuta državna zastava. Načelnik dr. Klinger rekao je među drugima: »Svaki između nas će, kada god bude pozvan, prema svojim najboljim snagama i sposobnostima doprineti sve za odbranu naroda i države. Mi smo potpomagali otadžbinu za vreme najgorih najezda, mi smo učestvovali u boju za obnovu države, mi smo joj dali čvrste temelje i mi hoćemo da je sačuvamo jaku. Naše nastojanje biće i u buduću jaka, snažna, demokratska pa i vešta Čehoslovačka Republika. Načelnica M. Provaznikova je izjavila da žene nikako neće da zaostanu iza muževa. Kao ravnopravne državljanke ne mogu i neće da gledaju kako se drugi bore za državu. One hoće svoje mesto i svoj udeo na radu oko celokupne državne odbrane. Žene će svađe zauzeti ono mesto, gde će se nestankom jednog vojnika pojaviti praznina u neprekidnom lancu rada.

Ukupno je na zboru učestvovalo 530.916 lica, ili 65 %. Od toga je bilo 166.950, ili 63,24 % članova, 81.186, ili 69,38 % članica, 42.785, ili 93,43 % muškog naraštaja, 44.597, ili 98,53 % ženskog naraštaja, 94.362, ili 73,72 % učenika, 101.036, ili 65,79 % učenica. Sve su to bili pripadnici 3184 sokolskih društava.

Posle zbora išlo je sakupljeno Sokolstvo delomice u prirodu, delomice u sokolske dvorane da do kraja provedu program zbora, pevajući uz put sokolske pesme i sokolsku himnu.

Taj zbor je pokazao da je Sokolstvo organizacija kojom se može država dičiti i ponositi, ali se može u nju i uzdati da će joj u slučaju potrebe s oduševljenjem pokloniti sve što od njih bude tražila.

Kako leti najlakše ugasiš žed. Leti je naravno upotreba raznih pića, a najviše, naravno, ovde mnogo veća nego u drugo

doba godine, jer veća izvanja temperatura uveća i izlučivanje znoja; nedostatak tekućine što je telo na ovaj način gubi, valja nadoknaditi jačim pićem. Žed ugasiš leti najlakše uživanjem pića koja što više osvežavaju. No, velike količine hladne vode opasne su naročito za ugrejano telo, jer hladno piće jako rashlađuje unutarnje organe naročito organe za varenje te može da prouzroči zapaljenja. Temperatura vode za piće morala bi biti što više nezavisna od godišnjeg doba. Što dublje su do neke mere zemaljske naslage iz kojih izvire voda, tim studenija je i tim manje zavisna o dnevnim promenama topline. Najprijatnija je voda sa temperaturom od 8 do 10 stepeni. Voda sa 15 stepeni više ne rashlađuje i ne gasi žed. Pravu temperaturu ima samo onda, ako izvire najmanje 3 m ispod zemaljske površine. Voda u rekama ima leti znatno veću temperaturu, stoga ne rashlađuje i već radi toga ne bismo je smeli uživati kao piće, bez obzira na kojekakvu nečistoću koja se obično u njoj nalazi, naročito u blizini selišta. Osim običnom vodom možemo ugasiš žed i mineralnim vodama i crnom kavom, no vrlo zanimljivo je da u tu svrhu služi vrlo dobro i vrući čaj što naročito dobro dolazi planinarima koji se na putu idući ugreju pa bi im studena voda bila još naročito opasna.

Ustrajan pismonoša. U jednom mestancu kraj Gardskog jezera u Italiji slavio je šezdesetogodišnjicu svoga službovanja jedan pismonoša. Dan za danom, godinu za godinom morao je da prevali dnevno po 12 km puta u jedan kraj koji leži 500 m iznad toga kraja; nosio je naime poštu. Svega je taj čovek prevalio u svojoj službi 306.000 km pešice, i to je osam puta toliko koliko iznosi put oko sveta. No starca još uvek nisu mogli da sklone da bi išao u penziju.

Iskapan egipatski grad, star 4000 godina. Švedski naučnik Larsen iskopao je sa svojom ekspedicijom kod Abu Galiba u Egiptu grad za kojeg drže da je star oko 4000 godina. Već do sada nadene su vrlo zanimljive stvari, pa će s otkrivanjem nastaviti.

Za šalu

Okolišanje. »To je već treće pitanje, na koje niste znali odgovoriti!« kaže profesor na ispitu. — »Dajte mi, molim vas, vremena da promislim!« promuća dak. — »Vrlo rado, hoće li vam biti dosta pola godine?« odgovori profesor.

Njegovo mišljenje. »Kako vam je moglo pasti na um, optuženiče, da ste ukrali točak na groblju?« — »Mislio sam«, odgovori optuženi, »da je njegov vlasnik umro.«

Slika. »Eno ovde neobične slike! Livada je modra, reka je žuta, a drveće je crveno.« — »A kako je umetnik nazvao tu sliku?« — »U zelenilu!«

Pamćenje. »Meni je sada već šezdeset godina, no ja se nikako ne sećam da bih bio ikada lagao.« — »Da, tatice, u tvojim godinama već popušta pamćenje.«

Samo prvi put. »Najveća opasnost u Indiji su zmije otrovnice«, priča istraživač, »nikada čovek nije siguran pred njima, ni u kućama!« — »Strahota«, kaže dršćući jedna gospođa, »kad bih ja najedanput videla takvu zmiju, jamačno bih od straha odmah umrla.« — »Oh, to je samo prvi put,« teši je naučenjak, »s vremenom se čovek nauči na sve to.«

Gospođa: »U svim uglovima vidim puno paučine! Zašto niste sobu očistili?« — Služavka: »Pa vi se, gospodo, uvek ljutite radi tolike množine muha u sobama!«

Gospođa: »Zašto vas je otpustila vaša predašnja gazdarica?« — Služavka: »Zaboravljala sam da umijem decu.« — Deca (jednoglasno): »O, mamice, uzmi je!«

Gramatika. Tata vežba i za vreme školskog raspusta s malim Karlom gramatikom. Upita ga jednom: »Kakva reč je jaje?« — »Imenica«, odgovori mališan junački. — »Dobro! A kojeg je roda?« pita dalje tata. — »To ne mogu da kažem«, odvratilo Karlo lukavo. — »Pa ja bih hteo da znam, je li muškog, ženskog ili srednjeg roda«, nastavi otac. — »Ali tatice, to se može kazati istom onom, kad se izlegnu pilići«, odgovori Karlo slavodobitno.

Tačno opisivanje. U nedelju posle podne. Na sred neke železničke stanice stoji mališan te gorko plače. Čuje ga jedan stražar, dokopa se do njega pa ga pita: »Šta je, mališane, što plačeš?« Za časak prestanu mu suze da teku te pita: »Jeste li možda videli jednu gospodu bez malog dečaka koji je sličan meni?«

Hvastavac. Franjo: »Oh, tatice, ja se strašno bojim da će mi zubni lekar izvaditi zub!« — Otac: »Nije to ništa, jedva ti ga lekar pipne, i već je vani!« — Franjo: »Odakle znaš ti to, tata? Je li i tebi lekar već izvadio koji zub?« — Otac: »Što, jedan? Stotine!«

Jedino dete. »Danas se, mamice, gospodin učitelj raspitao za našu porodicu. Hteo je da zna, da li imam ja još braće ili sestara.« — »Pa to je lepo da se toliko zanima za nas. Šta si ti kazao?« — »Da sam ja jedino dete.« — »Pa šta je kazao na to gospodin učitelj?« — »Uzdahnuo je te je reko: Hvala dobrome Bogu!«

Čudo. Učitelj je hteo da svojoj deci u razredu protumači šta je čudo. »Pavle«, upita jednoga između njih, »jednog čoveka pregazi automobil i on se izvuče potpuno neozleđen. Šta je to bilo?« — »Slučaj«, odgovori Pavao. — »Hm... možda. Ali sada uzmimo da ga je po drugi put pregazio automobil a da ga nije nimalo ozledio. Kako bi ti to nazvao?« — »To je sreća!« odvratilo Pavao. Učitelj postaje nestrpljiv, ali neće da odustane od svoga primera. Zato pita ponovno: »No ako pregazi automobil toga istoga čoveka i treći put i on se digne opet neozleđen, šta bi onda to bilo?« — »Ja mislim da je to onda već izvežbanost, gospodine učitelju!«

Dobar savet. »Ne mogu da se odlučim u koji bi zanat dao svog sina, tako je nepouzdan.« — »Neka bude vremenski prorok!«

Dobro spavanje. Pred hotelom zvoni u podmaklo noćno doba na vratima kao lud jedan putnik. Drugi putnik, sa kovčegom u ruci, pridruži mu se te ga pita: »Spava li se ovde dobro?« »I te kako!«, odgovori onaj te opet besno povuče za zvonice. »Ima već četvrt sata otkako zvonim i niko se ne budi.«

Školski nadzornik. Nadzornik dode u školu kad je upravo bio na redu Petar. Morao je da odgovori na jedno pitanje učiteljevo te je govorio: »Ja jeste...« — »Stani!«, prekine ga nadzornik. »Ne valja da kažeš »ja jeste«, nego »ja sam!« Nastavi dakle!« — Petar ponovi: »Ja jeste...« — »Pa ja sam ti kazao da valja »ja sam!« — »Ja... jeste...«, ponovi Petar zbunjen još jedanput. Strogi nadzornik ljutito: »Ako odmah ne prestaneš sa svojim »ja jeste«, bićeš kažnjen!« — Petar stane da muca: »Ja... sam... lična zamenica!«

Temeljito sredstvo. »Pa ti si mi savetovao da očistim svoje odelo, koje je bilo puno mrlja, benzinom te da ga onda preko noći obesim na zrak; i to sam ja učinio.« — »Jesu li iščezle mrlje?« — »Jesu — zajedno s odelom!«

Zarekla se. Studenta obide otac sa sela. Prisutna je i studentova gazdarica. »No kada ustaješ obično, sine?«, upita otac. — »U pet sati, a gdekad pače i u četiri sata!« — »Jeste«, umeša se gazdarica, »gdekad već i pre podne.«

Ući štediti! »Dao sam svome sinčiću kutiju za štednju; u deci se ne budi nikada prerano misao za štednju.« — »Onda mu dajete sigurno od vremena do vremena koju paru da može što da uštedi.« — »Ni pošto! Klipan neka nauči da izvuče što više od rodaka i poznanika!«

Nevolja. Domaći lekar sretne sinčića jednoga svog bolesnika te ga upita: »Kako je, mališane, kod kuće?« — »Otac mora da leži u krevetu.« — »Valjda neće biti ništa ozbiljna!« — »Nije, majka mu krpi hlače.«

Milijunarevo dete. Sinčić jednog milijunara u Njujorku dođe na blagajnu kina. »Deci nije dozvoljen ulaz!« kaže mu vratar. — »Hoću da kupim jednu ulaznicu!« odvrati mališan. — »Što će ti karta,« kaže vratar, »kad deci nije dozvoljen ulaz!« — »Kupiću onda kino!« izjavi uobraženi mališan.

Pravilno je sudio. Mali Ivica prvi je put išao s tetkom u zoološku baštu. Kod jednog kaveza stade te kaže tetki: »Gledaj, tetko, kako smešna životinja je u tom kavezu!« — »To je vođeno prase, dete moje, prase što ide u vodu.« — »Ali, tetkice, kad ide u vodu, onda valjda nije prase!«

Iz škole. Učitelj tumači: »Ja ponavljam: anonimn je onaj čovek, koji neće da se zna za njega — ko se tamo smeje?« — Glas iz razreda: »Jedan anonimni!«

Pitanje za nagradu. »Kaži mi, tatice, kad zolja sedne na koprivu, ubode li onda zolja koprivu ili kopriva zolju?«

Najbolji učenik. »Mamice, danas sam ja iz prirodopisa najbolje odgovorio u celom razredu!« — »Pa šta si rekao, sine?« — »Rekao sam da ima noj tri noge!« — »Ali, dragane moj, noj ima samo dve noge!« — »Jeste, no svi drugi su kazali da ima četiri!«

Da je šutio! »Zašto si svezao čvor na svojoj maramici?« — »O, mnogo ti hvala, prijatelju, da si me upozorio! Ovaj čvor bi morao da me seti da si mi dužan sto dinara!«

Dobro dete. Gospoda (jednom poznatom mladiću koji nosi paket): »Što nosiš ovde?« — Mladić: »Unutra je mamina papuča. Video sam da viri iz potplata čavlić, pa neka ga obuçar ukuca pre nego se majka vrati kući.« — Gospoda: »To je vrlo lepo od tebe da se tako brineš za svoju majku. Ona bi si inače sigurno ranila nogu.« — Mladić: »To ne znam; ali to je papuča kojom me ona uvek bije.«

Dečja usta. Mali Dokica sedi majci na krilu te joj svašta priča. Najedanput prestane te kaže, pokazujući na njenu kosu: »Gle, majčice, ovde imaš jedan sedi vlas.« — »To dolazi samo od toga,« kaže mama, »što me ti uvek toliko ljutiš.« — Dokica jedno vreme šuti i razmišlja, onda najedanput rekne: »Ti si kao dete morala biti vrlo zločesta.« — »Za Boga, Dokice, kako možeš ovako da govoriš!« — »Pogledaj ti kosu naše bake!«

Из уредништва

Ovaj dvobroj Sokolića (maj-juni) izlazi zbog tehničkih poteškoća tek sada. Naredni broj Sokolića (juli-avgust) izići će koncem meseca avgusta. Rukopisi neka se pošalju uredništvу najkasnije do 15 avgusta. Unapred će Sokolić izlaziti redovito koncem svakoga meseca.

Braća saradnici i sestre saradnice se umoljavaju, da nam pošalju lepe slike iz sokolskog života, a naročito naraštajskog, sa sokolskih javnih nastupa i sl.

Rešenja iz 4 broja »Sokolića«

Коњићев скок:

У луту се славуј скрио,
из свог луга даље неће,
у тишини рај ужива,
он се ником не намеће.

Ispunjalke: Prvi lik: 1) Vokal, 2) Olovo, 3) Daska, 4) Natal, 5) Ilija, 6) Ka-
ćun. — Drugi lik: 1) Srcem, 2) Ravan, 3) Emina, 4) Marko, 5) Astal, 6) Carić. —
Treći lik: 1) Botić, 2) Strmi, 3) Kanap, 4) Kostić, 5) Rakek, 6) Ovito. — Po-
debljani redovi: Vodnik, Kostić, Sremac, Cankar, Trnski, Čipiko.

Zagonetna adresa: Stolarski obrtnik.

Rebus: Jedan, dva, tri — pobili se fratri!

РЕБУСИ

(Саставили нараштајци Сок. друштва Бешка.)

1		a		a		a
2		a		a		a
3		a		a		a
4		a		a		a
5		a		a		a
6		a		a		a
7		a		a		a
8		a		a		a
9		a		a		a
10		a		a		a
11		a		a		a

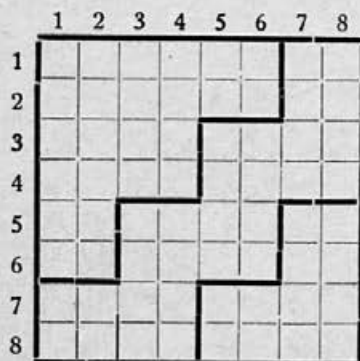
Водоравно: 1) свечана поворка, 2) врачара, 3) наша покрајина, 4) потребна је месару, 5) руско женско име, 6) меће се у супу, 7) покривач за главу, 8) ограда, 9) земља по добром дувану, 10) облачи се на ноге, 11) сува риба.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									

Бодоравно: 1) Етиопија, 2) врста цве-
та — ту је вођена битка Хрвата са Турцима,
3) она (две речи) — цео човечји склон, 4)
Етионска варош — нама. Усправно: 1)
драги камен, 2) чешки индустријалац, 3) варо-
шица у Срему, 4) часовника, 5) место битке
између Александра и Перзијанаца — али, 6)
петља — бокал, 7) Мађарски »да«, 8) један
четинар, 9) честица (ситан делић меса).

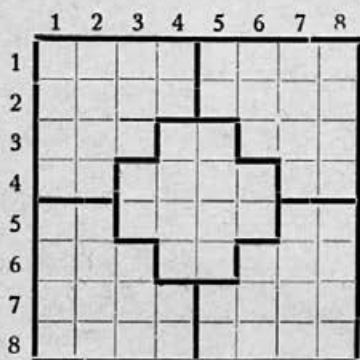
РЕБУСИ

Саставили нараштајци Сок. друштва »Бешка«.

Усправно и водоравно исто:

- 1) шпанска варош — зачин за јело.
- 2) Становник Азије — заменица.
- 3) Наша покрајина — текућа вода.
- 4) Тако виче ко добије батине — заустави се.
- 5) Њега — крчка — домаћа животиња.
- 6) Коњ — испуњава васнону — 100 м².
- 7) Наша птица (наш симбол) — лаже.
- 8) Заменица — расположен.

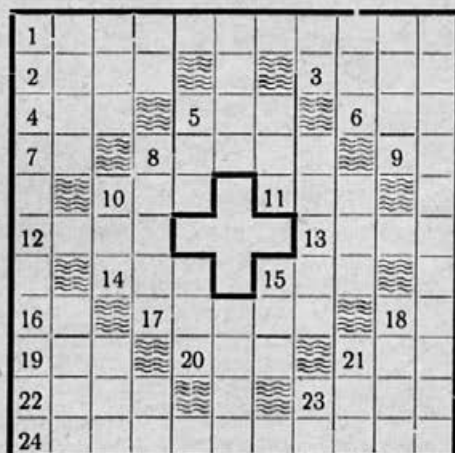

Водоравно: 1) производ грозђа — паметај, 2) Римски император — наш ратни залив, 3) у њему се скупља прилог (или део кантара) — њему — индустријска биљка, 4) заменица — женско име — заменица, 5) зачин за јело — број — наг, 6) књижевни један производ — 100 м² — краљ животиња, 7) у њој се купамо — планина у Бугарској, 8) показна заменица — воденица.

Усправно: 1) еластично — члан наше организације, 2) висораван у Азији — веран, 3) чуло мириса — домаћа животиња — оток (турски), 4) предлог — служба божија — усклик, 5) варошица у Србији — ударац — два сугласника, 6) место где пристају лађе (или само у Бачкој) — део коњске спреме — место у Француској, 7) званичан спис — западни народ, 8) мама — домаћа животиња.

Магична криџалјка

(Zlatko Veritas)

Vodoravno i uspravno isto, a mesta pojedinim rečima treba pronaći:

1. Poznati hrvatski revolucionarac iz XVI veka. — 2. Mera za hartiju. — 3. Okean. — 4. Lopov. — 5. Ker. — 6. Dubina do koje uranja trup lađe. — 7. Reka u Sibiriji. — 8. Grad u Bugarskoj. — 9. Egipatski bog sunca. — 10. Boja igraćih karata. — 11. Borba. — 12. Grad u Rumuniji. — 13. Naslaga, sedimenat. — 14. Stočni proizvod. — 15. Vladaјуći papa. — 16. Razum. — 17. Brana, umetna obala. — 18. Apostrofirani veznik. — 19. Vrhovno biće. — 20. Zemljište. — 21. Strano žensko ime. — 22. Državno imanje. — 23. Abisinski ras. — 24. Rimski istoričar (100—44 pr. Hr.).